

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1877. Andra Kammaren. N:o 20.

Lördagen den 10 Mars.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 3 innevarande månad.

§ 2.

Föredrogs Bevillnings-Utskottets betänkande N:o 6, i anledning af vissa förslag rörande förändringar i nu gällande lagstiftning angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin. *Om revision af bränvinslagstiftningen.*

Utskottet, som från Riksdagens Kamrar till grundlagsenlig beredning emottagit flera motioner angående förändringars vidtagande i nu gällande lagstiftning angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin samt derjemte fått till sig öfverlemnadt ett stort antal till Kongl. Maj:t inkomna petitioner rörande åtgärder till dryckenskapens hämmande, hade i anledning af berörda motioner, bland hvilka några i sin helhet hade en allmänna syftning, under det att andra åter afsågo förändringar dels af mera omfattande natur, dels ock i vissa speciella hänseenden, uti nu förevarande betänkande, och innan Utskottet ännu slutligen handlagt de hithörande speciellare frågorna, afgifvit särskildt yttrande öfver de med samma motioner till Utskottets behandling öfverlemnade förslag, som vore af en mera omfattande art, och hvilka blifvit framställda dels inom Första Kammaren af Herr von Koch (motionen N:o 5) och dels inom Andra Kammaren af Herrar Pehr Benjaminsson, J. Sandstedt, J. A. Sjö, L. J. Larsson, Magnus Andersson och J. Erickson samt Liss Olof Larsson (motionerna N:is 112, 35, 57, 97 och 120); och hade Utskottet hemställt,

att Riksdagen måtte i underdänig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta öfverse nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin, i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk; samt att Kongl.

Andra Kammarens Prot. 1877. N:o 20.

Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

Maj:t ville derefter i detta ämne, om möjligt är, till nästa Riksdag afgifva förslag.

Herr *Fredricson*, hvilken jemte Herrar *C. A. Jönsson* och *Per Nilsson* i Kulhult inom Utskottet reserverat sig mot nämnda hemställan, begärde efter dess uppläsning ordet och anförde:

Herr *Fredricson*: Såsom Herrarne sett af detta betänkande, har jag icke kunnat biträda Utskottets beslut om aflåtande till Kongl. Maj:t af ifrågasatta skrifvelse. Jag skulle visserligen icke motsatt mig en skrifvelse i ämnet, om man i denna kunnat säga hvad man egentligen ville, men den skrifvelse, Utskottet föreslagit, är helt och hållet en naken skrifvelse.

De vid innevarande riksdag afgifna motioner i frågan afse, såsom vi funnit, en förhöjd beskattning å brännvinet. Denna förhöjning träffar dock nästan uteslutande den fattigare befolkningen. Icke heller må man tro att genom denna åtgärd sedlighetens intressen befordras, ty den ifrågasatta förhöjningen i skatten åstadkommer icke mera än ett eller annat öres förhöjning i priset å supen, och derigenom vinnes icke det mål, man åsyftat.

Denna skatteförhöjning är i öfrigt icke erforderlig för att bereda statsverket högre inkomster. Vore förhållandet det, skulle jag visst icke vilja motsätta mig ett skrifvelseförslag i det syfte. Så är likväl icke fallet, för att döma efter finansministerns yttrande för några dagar sedan, då han förklarade att det icke är värdt att spara.

På de skäl jag nu i korthet anført, får jag yrka afslag å Utskottets förslag.

Herr *Farup*: I öfver fyratio års tid har man försökt att genom lagstiftningsåtgärder minska missbruket med spirituösa drycker. Man har dervid slagit in på två vägar. Den ena består deri att göra brännvinet så dyrt som möjligt genom den direkta beskattningen, och den andra afser att ordna försäljningen så, att brännvinet blefve så svåråtkomligt som möjligt.

Den första vägen har visat sig vara någorlunda kontrollbar, åtminstone sker det icke så mycket underslef som förr, och möjligen äro underslefvens antal inskränkta till snart sagdt inga.

Den andra vägen, nemligen att försvåra försäljningen genom att sätta den under kontroll, har visat sig alldeles overksam, ja, den har till och med på befolkningen, i synnerhet den fattigare, haft en alldeles motsatt verkan. Att brännvinsupandet hittills icke minskats, visar sig af den mängd petitioner, som på senare tider inkommit från alla landets delar till Kongl. Maj:t och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i de särskilda länen. Öfverallt är man öfverens om att något bör göras, öfverallt hafva missbruket tilltagit till den grad, att de hota att blifva en verklig riksolycka.

Då man nu så många är hållit på och arbetat i samma riktning, utan att deraf några gynsamma verkningar försports, utan tillståndet snarare förvärrats, att då komma in till Kongl. Maj:t

och begära att Kongl. Maj:t skall leta ut personer, lämplige att lagstifta härom, det förefaller mig nästan naivt. Hvad man här har att arbeta emot är först och främst bränvinsbrännareintresset, som har djupa försänkningar och stort inflytande. Hvad bränvinstillverkarne önska är naturligtvis en så stor konsumtion som möjligt, ty derpå bero ju deras inkomster. Sedermera städernas intresse, som hafva stora fördelar framför landsbygden och hvilka också önska den största möjliga konsumtion, och slutligen statens intresse, för hvilken bränvinsskatten utgör en af dess förnämsta inkomster. Häremot står nu intresset att minska bränvinsdrickandet. Dessa intressen stå i rak strid mot hvarandra, och man måste derföre hitta på en väg, der intressena kunna mera mötas.

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Det är denna olyckliga lagstiftning, som enligt min tanke just bragt missbrukandet af bränvinet till den höjd det nu nått. Det har varit och är fortfarande alldeles omöjligt åtminstone för personer, som stå på lägre bildningsgrad, att fatta, då de ega en sak, att de icke ega rätt att fritt disponera öfver densamma, utan att man kan ega rätt att förbjuda dem detta. Detta vill ingen gerna begripa, och när lagstiftningen gått i den riktningen, att en viss samhällsklass blir gynnad på de andras bekostnad, är det naturligt att de lägre samhällsklasserna, som man arbetar emot i afsigt att hämma det omätliga bränvinsupandet, icke bekymra sig om hvad medel de begagna för att komma i åtnjutande af den herrliga nektarn. Jag tror att, om man här slog in på en lagstiftning, som vore gemensam för alla samhällsklasser och under alla förhållanden och som vore möjlig att kontrollera, skulle man taga ett betydligt steg framåt. Det finnes nemligen icke någon samhällsklass, som gerna ser och med lugn vill tåla att dess rättigheter kränkas till fromma för andra samhällsklasser, och sådant är ofta förhållandet med bränvinslagstiftningen, sådan den nu är. Invånarne i landets mera aflägsna trakter äro icke i stånd att anskaffa flera bränvinsförsäljningsställen, och då de icke vilja undvara bruket af bränvin, men å andra sidan hvarken kunna resa till de ofta ända till 30 mil derifrån belägna krogarne eller äro nog förmögna att på en gång köpa 100 kannor, måste de på andra vägar söka att anskaffa sitt behof deraf. Detta är orsaken till uppkomsten af de förfärliga lönkrogarne, hvaröfver man nu öfverallt i landet hör klagomål.

Man har påpekat ett exempel rörande sådant lönkrögeri, som nästan blifvit riksbekant, nemligen historien från Sveg. Det står dock icke ensamt i sitt slag, fastän lönkrögeriet der blifvit mera utropadt än på andra ställen, och Sveg är icke det enda ställe i vårt land, hvarifrån sådana petitioner ingått. Orsaken dertill att förhållandena på denna ort väckt större uppeende än annorstädes var den, att man klandrade kronobetjeningen, för det den ej nog öfvervakat bränvinsförfattningarnes efterlevande; men detta är då en stor orättvisa, ty man kan ej gerna fordra, att kronobetjeningen, som ofta har en sträcka af 20—30 kvadratmil att öfvervaka, skall kunna uträtta något mot lönkrögeriet, som kan

*Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

bedrifvas i snart sagdt hvar buske. I så fall borde man åtminstone hjälpa och biträda dem, ty om något skulle kunna sålunda uträttas, så skulle det erfordras hela arméer med spioner, fiskaler, vittnen och dylikt, och ändå är jag rädd för att man icke skulle kunna uträtta särdeles mycket. Det är således en stor orättvisa att skylla kronobetjeningen i allmänhet för slapphet och liknöjdhet, ehuru jag visst icke vill bestrida, att vissa trakter kunna finnas, der så är fallet.

Ser man på det lefnadssätt befolkningen i vissa trakter förer, så lefva de på många ställen, och det icke endast i Sveg utan äfven i många andra delar af Norrland, af en ganska hård och osmältbar föda. Detta är i synnerhet förhållandet med den lösa befolkningen, som vissa tider strömmar dit från öfriga delar af landet och som största delen af sitt lif vistas i skogarne, der de hufvudsakligen lefva af rågbröd och fläsk. När nu dessa lösa personer komma fram ur skogarne, söka de någon njutning, något att roa sig med, och detta blir då brännvinet, som då i omätliga kvantiteter förtäres. Huru skall man kunna afhjelpa detta genom någon lagstiftning? Enligt min tanke är icke det rätta sättet att söka hindra brännvinsuperiet genom strängare lagstiftningsåtgärder, och i det hänseendet kan jag för min del tala af egen erfarenhet. Jag vet att ju strängare jag varit mot mina arbetare i afseende å bruket af brännvin, ju mera hafva de missbrukat det-samma. Deremot har jag härutinnan sökt att gå dem så mycket som möjligt till möte vid att å laglig väg hjälpa dem till brännvin med vilkor att de icke skulle missbruka det, och jag kan försäkra, mine Herrar, att det ofta gått ett halft år till ända, innan jag bland mina arbetare sett en full person. För min del hyser jag den öfvertygelsen att, om man vädjar till folkets bättre känslor och till hvad rättskänslan bjuder, så kommer man fullt ut så långt, om ej längre, än när man lägger tvång på den fria viljan. Det är ett gammalt ordspråk som säger, att i människans vilja ligger människans himmelrike, och skall man lägga band på denna fria vilja, så bör man också ega makt att knyta till detta band så hårdt, att det icke kan lösas, och det har ännu icke någon lagstiftning egt förmåga att göra. Att stiffta lagar mot brännvinsupandet utan att ega makt ått öfvervaka dem är dessutom mycket demoraliserande, ty derigenom frestas människorna att öfverträda lagen, och detta sker nu också i så vidsträckt mån, att missbruket af starka drycker redan är en riktig landsolycka.

Om en sådan skrifvelse, som Bevillnings-Utskottet föreslagit, skall aflåtas till Kongl. Maj:t, deremot jag för min del visst icke har något att anmärka, så bör dock deri inläggas den tanken, att Riksdagen uttryckligen såsom sin vilja förklarar, att genom det nya lagförslaget förberedes en större rättvisa i lagstiftningen, i synnerhet med afseende å förhållandet mellan stad och land, och dernäst att den nya lagen måtte skrivas så, att den kan öfvervakas.

Friherre Nordenfalk:

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Herr Sandstedt: Under den tid, som jag haft äran att tillhöra Kammaren, hafva vid hvarje riksdag förslag väckts, som afsett mer eller mindre genomgripande förändringar i bränvinslagstiftningen. Söka vi efter orsakerna till dessa ständigt återkommande förslag, skola vi finna, att de hufvudsakligen haft sin grund uti det orimliga och orättvisa beskattningssystem, som uti vår närvarande bränvinslagstiftning är rådande. Jag har derföre så väl vid denna som vid två föregående riksdagar väckt förslag om att de hittills utgående tillverknings- och försäljningsavgifterna skulle sammanslås till en enda tillverknings-skatt, att lands-tingen och hushållningssällskapen skulle, i stället för de andelar de nu uppå bära af bränvinsförsäljningsavgifterna, erhålla ersättning af statsmedel, att all handel med bränvin skulle göras fri från särskild skatt, samt att kommunerna skulle ega att ordna densamma efter godtfinnande. Dessa mina förslag hafva så väl inom Utskottet som inom Riksdagen mött kraftigt motstånd, och undersöker jag hvarifrån detta motstånd kommer, finner jag att det härleder sig mindre från den olika uppfattningen om bästa sättet att lösa frågan än från, om jag så får säga, mer eller mindre egennyttiga beräkningar. Undersöker jag närmare hvarifrån motståndet kommer, visar det sig att det har sitt upphof från ett håll, der man har största fördelen af att bränvinshandeln monopoliseras i några få personers händer, nemligen från städerna. Ser jag vidare efter hvilka orter inom landet hafva denna fördel af bränvinshandelns monopoliserande, befinnes det vara förhållandet med sju län, nemligen Malmöhus, Östergötlands, Göteborgs, Gefleborgs, Vermlands, Vestmanlands, Södermanlands och Gotlands län, det sista dock i ringare grad. Alla de öfriga 17 länen måste nöja sig med jemförelsevis obetydliga inkomster af bränvinsförsäljningsmedlen. Så länge en sådan orättvis fördelning finnes, kunna vi också vänta ständigt återkommande förslag om ändring i gällande bränvinslagstiftning. Det kan icke vara förunderligt, om de orter inom landet, som hafva jemförelsevis små inkomster af bränvinsförsäljningsmedlen, icke låta sig nöja med att andra orter skörda hundra tusentals kronor på deras bekostnad. För min del anser jag det högst nödvändigt att något göres för afhjelpande af en dylik orättvisa, och det är derföre med glädje, som jag finner, att Utskottet i sin motivering erkänt behovet af att Riksdagen låter sig angeläget vara att åtminstone vidtaga några försök till frågans lösning. Beträffande de försök, som Utskottet anser härutinnan böra göras, föreslår Utskottet, "att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige män låta öfverse nu gällande författningar angående tillverkning och försäljning af bränvin, i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas ett *än kraftigare* motverkande af rusdryckers missbruk". Utskottet afser således med detta skrifvelseförslag åstadkommandet af ett *än kraftigare* motverkande af spritdryckers missbruk. För min del tror jag, att det är på en helt annan väg än på lagstiftningens, som rusdryckers missbruk skall motarbetas. Bättre hade varit, om Utskottet hade föreslagit en jemnare beskattning af allt

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

det bränvin, som tillverkas, och en lika fördelning af bränvinsförsäljningsmedlen. I sådant fall tror jag att det skulle hafva varit en möjlighet för Kongl. Maj:t att för Riksdagen framlägga ett lagförslag, som af Riksdagen kunnat godkännas.

Om nu Riksdagen vill aflåta en skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t, bör Riksdagen också i densamma bestämdt uttala de grunder, på hvilka Riksdagen önskar att lagförslaget bör byggas, ty i annat fall kan det hända, att det går med denna skrifvelse, som det gått med så många andra som Riksdagen aflåtit, att, när Kongl. Maj:t framkommer med ett förslag, Riksdagen förkastar det samma, emedan Riksdagen icke vill godkänna de grunder på hvilka lagförslaget är bygd. Jag yrkar att ärendet måtte återremitteras.

Häruti förenade sig Herr *Anders Ohlson*.

Herr Magnus Andersson: Såsom motionär i frågan må det tillåtas mig att yttra några ord. Jag vill då i första rummet hembära Utskottet min tacksamhet, för att det icke heller i år dragit i betänkande att framkomma med ett skrifvelseförslag, ehuru de liknande förslag, som Utskottet flera riksdagar förut framlagt, bemötts med bleklagdt nej. Här har yttrats, att det skulle tjena till mindre än intet att till Kongl. Maj:t aflåta en sådan skrifvelse, som den af Utskottet föreslagna, emedan den icke innehölle något bestämdt uttalande om hvad Riksdagen egentligen vill. För min del tror jag, att det icke torde vara så lätt att säga, hvad Riksdagen i denna fråga vill, ty hittills har åtminstone flertalet icke haft någon bestämd vilja.

Jag för min del åter tror, att om den nu af Utskottet föreslagna skrifvelsen kommer att ingå till Kongl. Maj:t, så är dess största förtjenst den, att vi deri icke inlagt en mängd tankar eller sagt att vi vilja hafva det så eller så, utan helt rätt och slätt endast beklagat vår nöd, omtalat att det står illa till i landet, men att vi icke kunna ena oss om hvad som bör göras till afhjelpande af denna nöd och derföre vända oss till Kongl. Maj:t med anhållan, att han ville låta genom sakkunnige personer utreda frågan, för att man må kunna träffa det rätta. Lägga vi på detta sätt frågan i Kongl. Maj:ts händer, kunna vi också vara förvissade om, att han icke skall komma fram med något omöget förslag, utan om också icke alla kunna bli belåtna, så blir det alltid bättre än det nu är eller vi kunna göra det. Man har uttalat sin förundran öfver, att så många oordningar och öfverträdelser af den nu gällande lagen kunnat förekomma, och att den nuvarande bränvinslagstiftningen icke visat sig verka så, som man bort kunna hoppas, men det är väl icke så särdeles att undra på, då man nyss fått höra till och med en ledamot af denna Kammare omtala, hurusom han sagt åt sina underhafvande, att de icke skulle gå till krogen när de ville hafva bränvin, utan i stället komma till honom, så skulle de få låna af honom. Detta kan jag för min del icke anse vara ett sätt att motverka, utan snarare att uppmuntra superiet.

Som jag skulle anse det för en stor olycka, om den af Utskottet nu föreslagna underdåniga skrifvelsen icke komme att afgå, så tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets förslag.

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Herr *Mejenqvist* instämde med Herr Magnus Andersson.

Herr *Treffenberg*: Jag har hittills under denna riksdag icke synnerligt ofta upptagit Kammarens tid med några anföranden, men då föredragningslistan för denna dags sammanträde upptager tvenne särskilda frågor, hvilka jemte den allmänna betydelse, de äga för landet i sin helhet, äro af specielt intresse för det län jag i egenskap af landshöfding tillhör, i det att begge på det närmaste beröra, den ena det sedliga tillståndet, och den andra den materiella utvecklingen inom länet, så har jag ansett mig pligtig att i dag låta höra af mig litet mera än förut och anhåller nu därför om Kammarens välvilliga uppmärksamhet för en kort stund.

Den fråga, vi här hafva att afhandla, gäller naturligtvis, huruvida tillräckligt talande skäl kunna anses föreligga för att Riksdagen bör åt Kongl. Maj:t öfverlemna lösningen af denna viktiga fråga, eller om Riksdagen i stället bör sjelf taga denna lösning om hand. Hvar och en, som erinrar sig den ståndpunkt jag i denna fråga vid föregående riksdagar intagit, kan icke misstaga sig om min mening, eller att jag är böjd att gå den förra vägen, det vill med andra ord säga, att jag vill understödja det af Utskottet nu framlagda förslag om aflåtande till Kongl. Maj:t af en underdånig skrifvelse i ämnet. Visserligen är jag icke i allmänhet någon synnerlig vän af dylika underdåniga skrivelser, uti hvilka Riksdagen hos Kongl. Maj:t framställer begäran om en förändrad lagstiftning i det eller det ämnet, utan att Riksdagen på samma gång angifver den riktning, i hvilken den vill att den begärda nya lagstiftningen skall gå, eller de grunder, på hvilka den bör byggas. Men min erfarenhet från de föregående riksdagar jag bevistat har öfvertygat mig om, att det specielt i denna fråga är för denna Kammare och än mera för Riksdagen i dess helhet alldeles omöjligt att enas om några nya grunder för lagstiftningen. Om det *syfte*, som med den nya lagstiftningen bör fullföljas, äro vi visserligen alla ense, att det nemligen bör afse att, så vidt ske kan, hämma det allt mera tilltagande missbruket af rusdrycker. Men så snart det blir fråga om *sättet* att vinna detta syfte, då är det också slut med enigheten. Just denna omständighet är för mig ett afgörande skäl att påyrka en revision af bränvinslagstiftningen i dess hela vidd.

Nu säga visserligen reservanterne inom Utskottet, att det förut framställda förslaget om en sammanslagning af tillverknings- och försäljningsavgifterna icke lyckats tillvinna sig Riksdagens bifall, och då i de vid denna riksdag af åtskillige motionärer framställda förslag icke heller angifvits några andra bestämda och mera tillfredsställande grunder för en ny bränvinslagstiftning, så vilja reservanterne icke veta af någon skrifvelse till Kongl. Maj:t. Men just denna omständighet, att någon enighet icke

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

kunnat inom Riksdagen i denna fråga åstadkommas, anser jag, såsom jag redan anmärkt, utgöra det mest talande skälet för att vi böra öfverlemna frågans lösning till Kongl. Maj:t, hvarigenom först en fullständig utredning af frågan kan vinnas.

Att en sådan fullständig utredning är behöflig, framgår af flera omständigheter. Dess behöflighet visar sig först af en företeelse inom Riksdagen sjelf, nemligen dessa ständigt återkommande förslag till ändring i bränvinslagstiftningen. Utom Riksdagens återmöter oss dels denna massa af petitioner, som från alla delar af landet till regeringen framburits och som äfven af Utskottet omnämnas, och dels i öfrigt den allmänna meningens påtryckning, uppenbarande sig i en allt mera tilltagande agitation, hvilken agitation otvifvelaktigt skall vinna ökad fart, om representationen fortfarande visar sig icke vilja lyssna till de nödrop, som för närvarande höjas från alla landsändar. Annu ett skäl att underkasta denna fråga en grundlig revision ligger i sjelfva frågans *ytterst invecklade och svårlösta beskaffenhet*. Redan den omständigheten, att orsakerna till det öfverklagade missbruket af rusdrycker äro så många och olikartade, innefattar en stor svårighet, enär i följd deraf vid försöken att ordna lagstiftningen blicken så lätt skymmes i fråga om hvilka medel äro bäst lämpade att nå det mål, hvartill man syftar, i ty att man förledes att söka genom en förändring i bränvinslagstiftningen häfva hvarjehanda orsaker till dryckenskapslastens utbredning, som alldeles icke beröras af denna lagstiftning, utan härflyta ur en mängd ekonomiska och sociala förhållanden, hvilka, der så kan och bör ske, först måste ombildas, innan man kan hoppas vinna något för nykterhetens sak.

Jag behöfver icke specificera alla dessa enskilda förhållanden, ty de äro för en och hvar förut noggsamt kända. Dit höra det allmänna välståndet inom landet och dermed sammanhängande förhöjda arbetspris, arbetsgifvarens genom den friare näringslagstiftningen minskade myndighet öfver arbetstagaren, de vid de stora allmänna och enskilda industriella arbetsföretagen samlade arbetareskarorna, alla dessa förhållanden och flera med dem måste härvid uppmärksammas. En del af dem ega icke något som helst direkt samband med bränvinslagstiftningen eller kunna och böra af densamma påverkas, såsom t. ex. det allmänna välståndet. Andra åter äro visserligen af beskaffenhet att påkalla åtgärder från statens sida till häfvande, så vidt ske kan, af dermed sammanhängande *missförhållanden*, men det är icke genom en förändrad bränvinslagstiftning, som detta skall uträttas. Så t. ex. kan man ju genom att vid de nyssnämnda, stora arbetsföretagen för dervid anstälde arbetare bereda särskild religionsvård, eller genom att i näringslagstiftningen bereda utrymme för en ökad kontroll från arbetsgifvarens sida öfver arbetstagaren, på ett medelbart sätt bidra till dryckenskapslastens hämmande o. s. v.

Hvad som äntligen gör en fullständig och omfattande utredning i ämnet så ytterst nödvändig — det är den omständigheten, hvilken jemväl blifvit af föregående talare påpekad, att denna fråga *omöjlig* kan ordnas ensidigt och uteslutande ur *sedlig synpunkt*. utan

att dervid jemväl måste tagas hänsyn till hvarjehanda genom den äldre bränvinslagstiftningen grundlagda och befastade faktiska förhållanden, eller de stora, i samband med bränvinslagstiftningen stående, ekonomiska och fiskaliska intressena för både staten och kommunen. Så länge som staten af tillverkningskatten å bränvin uppbär 13 till 14 millioner kronor årligen, och så länge det gifves städer, hvilka, såsom t. ex. Göteborg, af försäljningsskatten å bränvin tilldraga sig en inkomst af ända till 6 å 700,000 kronor årligen, så länge går det icke an att med ett enda penndrag förbjuda all tillverkning och import af bränvin — och detta vore ju ett radikalt sätt att söka hämma dryckenskapen — med mindre än att man på samma gång är i tillfälle att uppvisa andra och nya inkomstkällor, tillräckligt flödande, för att bereda icke blott ersättning för de intågter staten och kommunerna förlorat genom tillverknings- och försäljningsskatternas borttagande, tillgångar för aflönande af den armé utaf, såsom det nyss yttrades, "bränvinsfiskaler och spioner", och tulltjenstemän, som skulle öfversvämma landet och garnera våra kuster för att förekomma lönbränning och smuggling.

Här har uttalats misstroende till komitéers förmåga att uträtta något arbete af värde. Men vi hafva ju nyligen varit i tillfälle att erfaras, hurusom en komité kan göra underverk. Ett sådant underverk har senast skattejemkningskomitén åstadkommit, såsom Herr Adlercreutz för någon vecka sedan närmare beskref för Kammaren. För min del vågar jag hoppas, att, om en komité af verkligt sakkunnige män får hand om denna fråga, så skall densamma åstadkomma ett nytt underverk, det nemligen, att Riksdagen en gång blifver ense om den rigtning, i hvilken en ny bränvinslagstiftning bör gå. Och förr än en utredning skett, skall Riksdagen aldrig få fred för denna fråga. Åtminstone skall den aldrig få fred för mig.

I detta yttrande instämde Herr *Malmberg*.

Herr Henrik Lundqvist: Att superiet i vårt land på ett oroväckande sätt tagit öfverhand, lärer icke kunna bestridas. Men å andra sidan är det glädjande att finna den enighet, som råder för vinnande af en förändring till ett bättre i detta hänseende genom kraftiga åtgärders vidtagande. Men jag tror att dessa förhållanden äro af Kongl. Maj:t och regeringen lika nogsamta kända, som de äro det af Riksdagen, och att regeringen lika lifligt som Riksdagen önskar en förändring. Vid sådant förhållande kan jag icke finna annat än att den föreslagna skrifvelsen är temligen obehöflig. Man kan lika väl, densamma förutan, emotse lämpliga åtgärders vidtagande från regeringens sida. Har regeringen åter den uppfattningen, att ingenting bör göras, så låter den icke af den nu föreslagna skrifvelsen rubba sig i denna uppfattning. Jag skulle således helst vilja rösta för rent afslag å betänkandet. Men då jag tror mig hafva goda skäl för det antagande, att Riksdagen kommer att aflåta en skrifvelse i ämnet till regeringen, så skulle jag önska att i denna skrifvelse an-

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

gäfves den hufvudsakliga riktning, hvori Riksdagen ville att den nya lagstiftningen skulle gå.

Här har föreslagits att frågan skulle öfverlemnas till en komité af sakkunnige män, och att döma af diskussionen vill det synas, som om meningen vore, att en sådan komité skulle komma att utarbete förslag till ny lagstiftning i ämnet. Men för att ett sådant arbete icke måtte af bristande kännedom om representationens verkliga åsikter blifva helt och hållet onyttigt, vore önskvärdt, att Riksdagen i sin blifvande skrifvelse gifve dessa sina åsikter klart och tydligt till känna. För att så må kunna ske yrkar jag återremiss å betänkandet.

Herr Ehrenborg: De skäl, som tala för en mera genomgripande reform i sedlig syftning af vår bränvinslagstiftning, hafva så ofta blifvit anförda, att jag för min del denna gång vill i det närmaste inskränka mig till att gå till väga så, som brukar vara öfligt vid de tillfällen, då s. k. stora frågor behandlas, då nemligen en och annan ledamot under öfverläggningen blott angifver sitt yrkande utan närmare motivering. Till dessa stora frågor räknas i allmänhet icke rusdryckslagstiftningen; den har aldrig lyckats blifva af någon fängslande natur, aldrig lyckats bibringa Kammarens ledamöter den spänning af högtidligt allvar, som andra mera poetiska ämnen, såsom pansarbåtar, värnpligt m. m. De stunder, då bränvinslagstiftningen behandlats, hafva fast mer varit bland representationens tråkigaste stunder; jag lem-nar nu derhän hvad orsaken härtill egentligen är, om den ligger i den mängd af tråkiga detaljfrågor, som stå i samband dermed, såsom stridsäpplet mellan stad och land m. m., eller i underskattande af frågans betydelse. Visst är emellertid att frågan om bot för ett ondt, som tär på samhällets och befolkningens lifsrötter, har rättmätiga anspråk på att betraktas såsom afseende vårt sjelfbestånd, ehuru här fråga är om icke en yttre, utan en inre fiende, och en fiende så mycket farligare, som han redan länge härjat inom våra landamären och mot hvilken en mobilisering från statsmakternas sida alldeles icke är för tidig. Om någon fråga är förtjent af att beredas af sakkunnige män, så är det visserligen denna, både med afseende på dess vikt och dess svårloshet, hvilket af den ärade talaren från Vesternorrland nyss blifvit framhållet, och jag kan icke annat än på det lifligaste önska att, om detta skrifvelseförslag vinner Riksdagens bifall, det måtte lyckas Kongl. Maj:ts regering att finna sådana sakkunnige män, att finna män, som med god vilja och varm nitälskan för sjelfva saken förena den omsigt af alla på frågan inverkan de förhållanden och den praktiska förmåga att öfvervinna dessa svårigheter, hvarförutom ett sådant arbete ej kan bära synnerligen goda frukter.

Man har här velat skrämna oss med faran för öfverspekulation, öfverafverkning och deraf kommande olägenheter. Jag skall icke tillåta mig något omdöme om, till hvilken grupp af förhinder denna farhåga hör. På mig har den emellertid icke gjort

det ringaste intryck, och jag är öfvertygad om att vi hafva god tid att taga denna fara i betraktande, då ett utarbetadt förslag från den möjligen blifvande komitén föreligger till behandling. Intill dess kan jag icke betrakta ett bifall till den ifrågasatta skrifvelsen såsom mera egnadt att framkalla den fruktade öferspekulationen, än hvar och en motion, som ännu ligger oafgjord på Riksdagens bord. I detta skrifvelseförslag framställas icke några särskilda lagstiftningsgrunder, utan endast *en* grund och *ett* syftemål, nemligen ett kraftigare motverkande af rusdryckernas missbruk. För min del ser jag, i likhet med Herr Treffenberg, en förtjenst hos denna skrifvelse, att denna grund, detta syftemål är det enda. Är denna grund egnad att framkalla öferspekulation och vi sålunda stå i valet mellan att antingen förblifva vid det gamla tillståndet eller underkasta oss en tids olägenhet af en öferspekulation, då måste jag säga, att valet icke är svårt; vi måste välja det senare för det goda ändamålets skull. Man har äfven under diskussionen motsatt sig denna skrifvelse därför att, såsom en talare från Kronobergs län anmärkte, deri talades om ett *ännu* kraftigare motverkande, och att det närvarande, tillståndet vore så långt ifrån att hafva i något afseende åstadkommit en motvigt mot rusdryckernas missbruk, att det icke förtjenade det vitsord, som ligger uti ordet "ännu".

Jag hemställer dock till Herr Sandstedt, om han ej måste erkänna att 1854 års bränvinslagstiftning, jemförd med föregående bränvinslagstiftningar, var egnad att motverka rusdryckernas omätliga användande. Den hade visserligen äfven sina stora brister, och nu, efter en tid af 23 år, är den i stort behof af en revision, men för sin tid kunde den dock anses såsom ett godt steg framåt i den riktning, i hvilken vi hafva att fortsätta, nemligen motverkandet af rusdryckers missbruk.

Riksdagen skall säga ut hvad den önskar, säger man. Ja, en sådan utsago finnes ju äfven uti betänkandets kläm, der det föreslås, att Riksdagen måtte anhålla om en utredning i syfte att genom bränvinslagstiftningen må kunna åstadkommas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk. Under uttryck af den förhoppningen, att Kongl. Maj:ts regering skall lyckas att lösa denna viktiga och svåra uppgift, yrkar jag bifall till Utskottets förslag. Och om ej en reservation åtföljt detta betänkande, så skulle jag haft allt skäl hoppas, att detta dock vore ett bland de tillfällen, då Riksdagen för dess del vill uppfylla den svenska församlingens städse upprepade bön om att alla frågor måtte i god enighet och sänja afgöras, ty *behofvet* ligger för hvar mans ögon uti det förderfliga missbruket; *målet*, detta missbruks stärfjande, måste för en hvar vara eftersträfvansvärdt och *medlet*, en utredning, är med afseende på frågans svårloshet oundvikligt.

Jag upprepar mitt yrkande om bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Här har så mycket talats om svenska folkets tilltagande försjunkande i dryckenskapslasten, att detta påstående blifvit, så att säga, en riktig jargon. Jag vågar dock

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

vara af en motsatt åsigt. De af oss, som äro något till åren och kunna minnas tillbaka till första hälften af 19:de seklet, torde nog ihågkomma, huru förhållandet då var, samt huru det då tillgick under husbehofbränningstiden; då kunde man säga att superiet var stort. På t. ex. bröllop och begrafningar samt andra gästabud ansågs det ej vara bra, om ej alla gästerna, och ibland äfven presten, voro druckna. Den person, som ej var supare, lemnades ej i fred, utan tvingades att blifva det. Detta är nu lyckligtvis en öfvervunnen ståndpunkt. Fyllbultar, raglande öfver allt på allmänna platser och i enskilda samqväm, äro nu mycket sällsynta. Superiet har åtminstone i södra Sverige högst betydligt aftagit. Det anses numera såsom en skam att supas sig full, vare sig af champagne eller bränvin, och jag för min del anser champagneruset lika skamligt som bränvinsruset. Rusdryckers missbruk förekommer visserligen ännu, men man kan väl icke tro eller begära att en nation, hvilken varit så begifven på starka drycker som den svenska för 30 år sedan, skall genast afstå från denna sin böjelse. Nej, det är naturligt att det ej kan gå annat än småningom. Förut medgaf lagstiftningen krogar öfverallt. Detta är numera ej förhållandet, och jag vågar på det kraftigaste protestera mot beskyllningarne, att svenskarne äro sådana fyllbultar och så djupt försjunkna i dryckenskap, som det från en del håll utmålas. Det är onekligt att den nuvarande lagen har bidragit härtill i hög grad, och det tillkommer lagstiftningen att efterse, om den nu gällande lagen är tillräcklig och kan vidare förbättras, eller om en alldeles ny lag behöfves för att gå vidare på förbättringens väg, eller huruvida icke den nuvarande lagen, om den efterlefves ordentligt, gör till fylles, det vill säga om det är en lagstiftnings- eller lagskipningsåtgärd som behöfves, för att hämma det superi, som ännu finnes kvar. Jag tror att det är det senare, eller en allvarligare tillämpning af lagen, som är angelägnare, än att skriva ännu strängare lagar, som kanske ännu mindre efterlefvas; huru efterlefves och tillämpas nuvarande lagen? Exempelvis kan jag anföra, hurusom från en provins till Kongl. Maj:t afgifvits ej mindre än öfver 30 petitioner om vidtagande af åtgärder i syfte att motverka rusdryckers missbruk, och detta oaktadt blott en enda stad derstädes finnes försedd med krogar, och å hela landsbygden finnas hvarken utskänknings- eller utminuteringsställen som äro lagliga, men i deras ställe lär finnas en stor mängd lönkrogar; att ändra detta kan väl ej vara en lagstiftningsåtgärd, utan endast en lagskipningsåtgärd. Hvad som hufvudsakligen behöfs är, att den stora allmänheten får kunskap om lagen och tillhålls att allvarligen efterleva densamma.

Jag tillåter mig särskildt påpeka, huru bestämmelsen att bränvin icke får mot betalning utskänkas på andra ställen än sådana, hvars innehafvare i laga ordning förvärfvat sig rättighet till sådan utskänkning, kringgås af de s. k. lönkrogarne. Denne säljer kaffe och andra födo- eller dryckesvaror och låtsas bjuda supen på köpet, ehuru han i sjelfva verket genom kaffets eller de andra varornas fördyrande tager betaldt jemväl för supen. Ja, detta slags

lönkrögeri bedrifves och tolereras i stor skala vid flera af statens jernvägsstationer. Der är nemligen tillfälle att få bränvin beredt, visserligen icke den stora allmänheten, som åker i 3:dje klassens oppvärmde kupéer och i följd deraf kunde vara mest i behof af ett dylikt värmande medel, men väl de resande, som åka i 1:sta och 2:dra klassens vagnar. De personer, som vid jernvägsstationerna ega att förse de resande med mat, hafva nemligen ej rätt att till dem utskänka spirituösa drycker, men de ställa dock på många ställen så till, att de resande af 1:sta och 2:dra klassen, som sådant önska, kunna komma i tillfälle att få taga sig en sup. Detta är dock ej annat än lönkrögeri, ty tro Herrarne väl, att en sådan restauratör *skänker* bort hundratals kannor bränvin. Nej, han tager i stället mer betaldt af alla för maten, och får derigenom det utlemnade bränvinet betaldt. Detta är ett oskick, som borde beifras, men som dock får passera utan anmärkning.

Huru olyckligt är ej förhållandet på en del af våra exercis-hedar, dit vi nu icke kunna skicka våra, för det mesta ännu oförderfvade beväringsynglingar utan att riskera, att de ofta efter 14 dagars vistelse derstädes skola återkomma förderfvade till följd af den rika tillgång på bränvin, som finnes uti de många på exercisheden befintliga krogständen. Ja, det har i tidningarne omnämnts, att det finnes exercisplatser i de norra provinserna, å hvilka finnas ända till 11 krogstånd; och detta oakadt det blott behöfs ett enda maktord från vederbörande för att, såsom skett vid en och annan af dessa mötesplatser — göra slut på detta olyckliga tillstånd. Genom att verka i denna syftning tror jag att de s. k. Värnepligtens Vänner skule åstadkomma ett bättre resultat, det vill säga borttaga fruktan för utsträckt värnpligt, än det som de med sina många broschyver åsyfta.

Utskottet har föreslagit en skrifvelse för att om möjligt få en lag, som hindrar missbruk af starka drycker, utan att angifva i hvilken riktning lagen skall skrivas. Om Riksdagen beslutar en sådan skrifvelse, som Utskottet föreslagit, utan att angifva huru och på hvad sätt eller genom hvilka medel Riksdagen anser att missbruken skola hindras, så är jag öfvertygad om att Kongl. Maj:t ser efter, hvad som framkallat denna skrifvelse; och då är det ju uppenbart, att Kongl. Maj:t skall fästa sin uppmärksamhet vid de motioner rörande förändringars vidtagande i nu gällande lagstiftning angående villkoren för tillverkning och försäljning af bränvin, åt hvilka Bevillnings-Utskottet vid denna riksdag lemnat grundlagsenlig beredning. Låtom oss derföre undersöka dessa motioners syfte; och då skola vi finna, att de flesta motionerna afse ett sammansläende af den nuvarande tillverknings- och försäljningsskatten, samt att bränvinshandeln derefter skule frigifvas. Kan man verkligen sägas arbeta i sedlighetens intresse, då man vill lossa de band, som nu stäffa bränvinshandeln? Nej visst icke! En sådan åtgärd skule nemligen hafva till följd, att missförhållandena från fordom åter skule inträda, eller med andra ord, att bränvinsflaskan skule blifva stående på de flesta försäljningsbord, att kanske hvarje landthandlare, hvarje backstugukäring komme

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

att etablera en krog. Är detta att handla i sedlighetens intresse? Nej visst icke! Ty detta intresse fordrar, att bränvinshandeln fortfarande skall utgöra ett undantag från den allmänna regeln, att handeln bör vara fri. Eller tro Herrarne icke, att bränvinshandeln frigifvande skall framkalla ett allmänt jägtande efter den ökade vinst, som försäljningen af bränvin då skulle komma att lemna. Och då få vi antingen skaffa oss en starkare polis-corps än vi nu hafva eller ock låta allt gå vind för våg. Men detta kan väl ej vara att handla i sedlighetens intresse. Det säges väl af motionärerne, att kommunen skall ega rätt ordna handeln med bränvin, men när ingen afgift därför skall erläggas hvarken till staten eller kommunen, hvem eller hvad skall afgöra hvilken af de lika berättigade skall hafva monopol att utan afgift idka den nu så vinstgifvande försäljningen af bränvin.

Som de ändringar i nuvarande lagstiftningen, hvilka jag anser böra göras, äro af den beskaffenhet, att Riksdagen kan utan vidare göra desamma, såsom t. ex. inskränka rättigheten att sälja spritvaror om söndagarne, vid marknader i städerna, vid sammandragning af trupper m. m., dess afgiftsfria bortsökande vid handel af andra varor och auktioner, och då jag för öfrigt anser att en noggrannare efterlefnad och tillämpning af nu gällande lag är hvad som kan och bör göras, för att så vidt möjligt hämma de ännu varande missbruken af starka drycker, anser jag det ej behöfvas att Riksdagen aflåter en skrivelse till Kongl. Maj:t, allra minst en skrivelse af så obestämdt innehåll, ty om Riksdagen skall rörande denna fråga aflåta en skrivelse till Kongl. Maj:t, då är det också nödvändigt, att Riksdagen deruti tydiligen tillkännagifver i hvilken riktning lagen skall ändras. Jag anser nemligen olämpligt, att den bollkastning, som nu under en längre tid pågått emellan regeringen och Riksdagen, skall fortsättas. Regeringen har nemligen till Riksdagens Bevillnings-Utskott öfverlemnadt de ifrån kommunerna inkomna petitioner rörande bränvinslagstiftningen, hvilka icke kunnat till någon annan regeringens åtgärd föranleda. Och å andra sidan vill Bevillnings-Utskottet nu att Riksdagen skall kasta bollen tillbaka till regeringen, under tillkännagifvande, att Utskottet och Riksdagen icke heller veta hvad det skall göras med anledning af dessa petitioner. Nej, den skrivelse, Utskottet i detta sitt betänkande föreslagit, skulle enligt min tanke bringa regeringen i en obehaglig ställning, emedan den icke säger hvad Riksdagen vill att regeringen skall göra. Den talar visserligen om tillsättandet af en komité, men nämner ej något om i hvilken riktning denna skall arbeta, och om regeringen kommer med ett förslag om skatternas sammanslagning, ersättning för inkomster, som städer, hushållningssällskap, landsting och landskommuner förlora m. m., och Riksdagen ej godkänner detta, så är det bättre att en sådan skrivelse ej afgått. Som jag för min del anser att, med bibehållande af grundprincipen i nuvarande lagen, det blott behöfves partiella ändringar i densamma, och att det tillses det en kraftigare lagskipning och efterlefnad af densamma eger rum, för att hämma en stor del af de öfver-

klagade missbruken, så låtom oss göra de ofvannämnda förändringarne och för öfrigt vänta — tills antingen regeringen eller någon enskild motionär framkommer med ett verkligt klokt och praktiskt förslag; och af sådan anledning yrkar jag afslag å Utskottets förevarande skrifvelseförslag.

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Herr *Ivar Månsson* förenade sig i Herr *Lyttkens'* anförande.

Herr *Jonas Peter Nilsson*: I motsats mot den siste ärade talaren kan jag ej spåra någon fara uti att till Kongl. Maj:t aflåta den af Utskottet föreslagna skrifvelsen, utan är jag fullt öfvertygad om att Kongl. Maj:t med tillfredsställelse skall mottaga densamma. Och då förhållandet nu är, såsom ock Utskottet så sundt och tydligt sagt i sin motivering, att det är alldeles omöjligt att i frågans nuvarande skick kunna utfundera någon utväg för densammas lösning, hvad hafva vi då annat att göra än att hänskjuta frågan till Kongl. Maj:t? Icke heller har jag under diskussionen hört någon talare kunna ådagalägga annat förhållande, än att den nuvarande lagstiftningen är opraktisk. Hvarföre icke då försöka att slå in på en väg, som möjligen kan leda till ett godt resultat. Jag skall icke uppehålla Kammaran längre, utan inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr *Anders Aug. Andersson*: Herr *Talman!* Mine Herrar! Skulle man vara fullt öfvertygad om att ställningen inom landet i afseende å dryckenskapslastens tilltagande vore så förtviflad, som föregående talare sagt, så vore det i sanning beklagligt. Jag tror icke att så är. I de trakter, jag känner till, är förhållandet åtminstone icke sådant. Der användes icke tiondedelen så mycket bränvin nu som för några år sedan, och bränvinsupandet har så mycket aftagit, att man sällan der ser en menniska öfverlastad utaf bränvin, då deremot förr sådant icke var ovanligt. Skulle man göra något, borde man inskränka ölförsäljningen; det vore bättre. Jag får alltså protestera emot att förhållandet är så dåligt i de trakter, jag tillhör.

För att nu yttra mig angående sjelfva saken, eller att Bevillnings-Utskottet föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t i ämnet, kan jag icke neka till, att dess förslag synes mig nästan blankt, och jag anser, att, om en skrifvelse skall aflåtas, bör det vara Riksdagens skyldighet att uttala sin åsigt och tillkännagifva i hvilken riktning den önskar att den nya lagstiftningen skall gå, så att Kongl. Maj:t och dess regering veta, hvad Riksdagen menar. Men så är nu icke förhållandet. Att en utredning af frågan skulle vara behöflig, derom är jag fullt öfvertygad; ty icke kan det vara värdigt eller bra för vissa större städer, att de hafva så stora inkomster af bränvinsmedlen just på de mindre kommunernas bekostnad.

Jag har icke hört någon talare yttra annat, än att man skulle ytterligare höja afgiften för tillverkningen af bränvin och sålunda fördyra detsamma. Bränvinsskatten utgör nu 14 millioner och

*Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

skulle genom en sådan åtgärd komma att uppgå till 20 millioner. Men hvem får erlægga detta? Jo, de fattige arbetarne, ty det är hufvudsakligen de, som hafva strängt kroppsarbete, hvilka använda brännvin. Jag anser det icke rätt att ytterligare beskatta dem. Man vill att de yngre af dessa fattiga arbetare skola försvara fäderneslandet utan någon ersättning, och att de, som äro något äldre, skola släppa till utgifterna för försvarsväsendet, blott derföre att dessa äldre personer taga sig en sup. Detta är icke rätt. Man borde förr, om man anser att brännvinet gör så mycket ondt och att staten kan undvara brännvinsmedlen, förbjuda all tillverkning och försäljning af brännvin, då prejade man åtminstone icke de fattiga arbetarne. Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Hjelm: Herr Talman! Mine Herrar! En person, hvilken såsom jag i öfver tretio år arbetat för befrämjandet af att spritdrycker icke skola missbrukas, befinner sig i sanning i en underlig ställning, då han nödgas uppträda på den sidan, som jag nu gör. Men att jag det nödgas, kommer sig af den erfarenhet och de iakttagelser jag haft tillfälle göra under denna min sträfvan. Jag ber nemligen att få instämma i Herr Lyttkens' yttrande. Jag tror icke, att man genom nya lagstiftningsåtgärder eller en revision af nuvarande lag kan vinna det resultat man önskar, utan att detta vinnes och måste vinnas genom lagskipnings- och tillämpnings-åtgärder, och förnämligast genom sann, på öfvertygelsen och icke känslan verkande upplysning om skadligheten af spritdryckers förbrukning.

Utskottet har i sitt betänkande uppdragit en historik öfver hvad som sedan 1854 är gjordt i brännvinslagstiftningsväg, och oaktadt så mycket är gjordt och experimenteradt deruti, framhålles det, att superiet oerhördt tilltagit. Jag för min del har dock svårt att förlika mig med att så är, ty äfven jag minnes 40 år tillbaka och något längre och vet, huru det då var och huru det nu är. Det har under förra riksdagen blifvit framhållet, att i Norrland och synnerligast i vissa orter deraf skulle råda ett oerhördt missbruk af starka drycker. Jag känner icke Norrland till alla dess delar, men jag vågar påstå, att i den ort, jag tillhör och under 28 år har tillhört, en minskning i spritförbrukningen i allmänhet och det äfven under senare åren egt rum. Jag hör af representanterne från Norrbottens län, att förhållandena der äro ungefär enahanda. Jag har 9 eller 10 gånger rest cirka 80 à 90 mil genom Norrland, och jag får säga, att jag hvarken vid gästgifvaregårdarne eller å landsvägarne sett någon berusad person mer än vid ett enda ställe, och det var vid en ölkrog. Men detta oaktadt vet jag väl, att bland vissa delar af befolkningen kvarstår vårt från samhällshöjderna komna gamla nationallyte. begäret efter spritdrycker. Jag tror dock att detta hufvudsakligen gäller dem, hvad Norrland vidkommer, som invandra från mellersta Sverige, för att söka arbete i rikets norra del, och hvilken kanske i allmänhet rörliga befolkning icke är den bästa i den ort, den till-

hör. Så komma till oss hela svärmar af finnar, hvilka söka arbete och vid sina besök åstadkomma oordningar genom superi o. s. v. För södra Norrland är det vermländingar och dalkarlar, som sålunda begifva sig ut på vandringar och äro begifna på superi. Den bättre befolkningen stannar hemma.

Om revision af brännvinslagstiftningen. (Forts.)

Superiet är i sjelfva verket ett moraliskt ondt; och bör icke ett sådant med moraliska medel förekommas? Åtminstone är jag af den öfvertygelsen. Jag tror att det, bland annat, blefve en mycket nyttig åtgärd, som ovilkorligen verkade välgörande, om vederbörande utgäffe en rundskrifvelse till samtliga skolstyrelserna i riket, med föreskrift att i folkskolorna hvar eller hvarannan vecka skulle för eleverne hållas en halftimmes föredrag, deri på ett populärt sätt, afpassadt efter åhörarnes ålder och fattningsförmåga, upplysningar, huru missbruk af spritdrycker verkar skadligt i *fysiskt, moraliskt och ekonomiskt* afseende. Man skulle dervid icke, såsom nykterhetstalare ofta göra, slå an på att uppskaka känslorna, utan söka inverka på öfvertygelsen och med exempel från förhållanden som barnen känna till. Jag vet skolor, der i öfver 25 års tid lärarne, utan tillsägelse, af egen inre mening så tillvägagått, och deraf en ganska betydlig verkan visat sig.

Här är sagdt, att denna skrifvelse icke skulle innehålla något direkt om sättet, hvarpå man önskade frågans lösning, och att den sålunda vore färglös. Jag tror att om Riksdagen skrifer till "Kungen", bör den ock säga hvad den vill. För min del spårar jag dock under detta skrifvelsförslag önskan om en förhöjd brännvinskatt; och jag är öfvertygad om, att derest en sådan skrifvelse afgår till Kongl. Maj:t, kommer det blifvande förslaget att utgå från principen att genom brännvinsfördyrande söka hämma superiet; sålunda liktydig med en ny skatteförhöjning. Det låter ju så vackert att på "*filantropins*" väg få flera statsinkomster. Jag tror dock att, om icke denna fördyring blir särdeles betydlig, t. ex. 5 å 10 kronor på kannan, hvilket är omöjligt, en större skatt än den närvarande icke skall inverka, vare sig på måttlighets-suparen eller de olycklige, som hemfallit under fyllerilasten, hvilken last i sjelfva verket är en onaturlig retning på vissa nerver.

Då jag emellertid icke vill yrka rent afslag på detta Utskottets betänkande, förenar jag mig med dem, som yrkat återremiss, men jag gör detta i den riktning, att tillverknings- och försäljnings-afgifterna väl må sammanslås, men handeln med brännvin dertföre icke blifva fri. *Så länge kommunerna hafva en vinst af det supes mycket, tror jag icke att man med någon lagstiftningsåtgärd kan vinna det afsedda målet.*

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jag har icke kunnat instämma i det af Utskottet fattade beslut och har dertföre jeunte flere andre inom Utskottet deremot reserverat mig. Jag har nemligen utgått från den synpunkten att, om en skrifvelse skulle från Riksdagen till Kongl. Maj:t aflätas, man också deri skulle säga hvad man ville och på hvad grund man önskade bygga ett nytt förslag.

*Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Visserligen har jag hört en talare yttra, att just derföre att Utskottets förslag icke säger på hvilka grunder en ny lagstiftning i ämnet skulle byggas, det vore möjligt, att förslaget hade utsigt att i Kammaren gå igenom; men jag för min del tror icke, att detta är rätta sättet för affärdande af skrifvelser. Vill Riksdagen en förändring, bör han också uttala hvori den skall bestå, och detta är orsaken, hvarföre jag icke velat att en skrifvelse så affattad, som den af Utskottet föreslagna, skall från Kammaren utgå.

En talare, som före mig hade ordet, har sagt, att i den ort, han tillhör, finnas lönkrogar i hvar buske — såsom han uttryckte sig — och att på dessa försäljningsställen förekomme en sådan mängd ordningar, att kronobetjeningen icke vore tillräcklig att hämma dem. Jag tror ock, att så måste vara förhållandet i tätt bebyggda orter; och derest icke kommunalstyrelsen är kronobetjeningen i detta hänseende behjelpig att hindra det sådana nästen inrota sig i samhället, kan det icke vara annorlunda.

Samme talare yttrade, att han, för att hindra sina arbetare att besöka krogen, till och med sjelf lånat dem brännvin. Detta är en sjelfbekännelse, som visar huru de verkligen på vissa ställen ganska dyrt få med sin lön betala begäret efter brännvin. För min del anser jag att, om man tager i betraktande de officiella statistiska uppgifterna om folkmängdens tillökning och dermed jemför brännvinsproduktionens tillväxt och aftagande under de senaste 15 åren, så skall man finna, att superiet hos oss verkligen icke tilltagit i så hög grad som man velat påstå. När man vidare besinnar, hvilka stora arbetsföretag under de senare åren pågått inom olika delar af landet, skall man snarare förvånas öfver att bland dervid anstälde arbetare superiet icke florerat i högre grad än nu varit fallet. Jag må medgifva, att kontrollen öfver dessa arbetares sedliga lif icke har varit så tillräcklig som önskligt, men att det oakadt moraliteten hos dessa arbetare varit sämre än hos deras kamrater från förra tider, vågar jag bestämdt bestrida.

Jag yrkar afslag å Utskottets förslag.

Herr Lars Johan Larsson: Då jag är en bland dem som väckt motion i detta ämne, dervid stödjande mig hufvudsakligen på samma grunder som finnas uttalade i sistlidna års Bevillnings-Utskotts betänkande N:o 4, hvars hemställan då föll för en knapp majoritet i Första Kammaren, så ber jag nu få yttra några ord. Jag trodde att äfven i år vårt förslag skulle möta hinder i Första Kammaren, och att den Kammaren med välbehag skulle begagna tillfället att motsätta sig Andra Kammarens önskan i detta fall; men till min glädje har jag nu förnummit, att Första Kammaren redan bifallit det föreliggande betänkandet.

Jag vill icke påstå, att brännvinet hos oss i närvarande stund gör mindre skada än tillföre. Under de två senaste åren hafva, såsom bekant, flere petitioner med tillsammans omkring 80,000 underskrifter ingått till Kongl. Maj:t om kraftiga åtgärders vidtagande för att hämma superiet. Under samma tid har en mängd af motioner inkommit till Riksdagen, alla i det syfte att så vidt

möjligt sätta en dam för bränvinsflodens framfart. Men man tyckes hittills hafva ansett, att hindren som resa sig i vår väg för denna reform äro alltför stora att kunna öfvervinnas. Den förste talaren sade sig icke kunna förstå hvad regeringen skulle göra, derest den nu föreslagna skrifvelsen bifölles. Jag tror, att den förste talaren, derest han verkligen ville förstå hvad med skrifvelsen afses, skall inse att med densamma är meningen att åstadkomma en förändring till något bättre i den nu gällande bränvinslagstiftningen. Den andre talaren i ordningen, Herr Farup, trodde att det vore obehagligt att ingå till Kongl. Maj:t med skrifvelse i detta ämne. Han talade bland annat om, huru han försökt att göra bränvinet behagligt inom sin ort. Detta var nu en egendomlig bekännelse, som jag icke tror är egnad att särdeles rekommendera en medlem af den svenska riksförsamlingen.

En annan talare, herr Lyttkens, talade om de gamla förhållandena i detta hänseende. Ja, mine Herrar, skola vi gå tillbaka till våra förfäders lefnadssätt och tala om plägseder vid begravingar och kalas fordomsdags, så kunna vi lika gerna hålla oss till de gamla tider, då seden bjöd att hustrun för att vara beredd på alla möjligheter skulle till gästabudet medföra mannens svepningskläder.

En annan talare förmenade att det icke vore så illa bestämt med superiet i södra Sverige, t. ex. i Halland. Nu förhåller det sig emellertid så, att man knappt kan läsa något nummer af de senaste hallandstidningarne, utan att der finna omnämnda brott, begångna under rusets inverkan. Men jag undrar ej så mycket på att hvar och en söker att försvara sin ort, ty det är klart att, såsom ordspråket säger, "då det råkar eget skinn, så svider det." Jag vet icke, huru man genom tomma resonnement skall kunna hoppas att undanskjuta denna fråga, som oupphörligt tränger sig på oss och manar oss till handling, så länge det kristliga budet: "du skall älska din nästa såsom dig sjelf," för oss eger någon betydelse. Detta är min fulla öfvertygelse, och jag kommer att stå fast dervid.

Herr P. Nilsson i Kulhult kunde för sin del icke bifalla den föreslagna skrifvelsen. Nå ja, det var en sak som man godt visste och har hört förut; han representerar ju Skåne, och Skåne är den landsdel, från hvilken kanske största delen af vårt bränvin kommer.

I Gamla Testamentet omtalas, hurusom, när Moses fick befallning att föra Israels barn utur Egypten, mordengelen tillsade dem att sätta ett märke på sina dörrar på det att Herrens straffdom öfver Faraos och hans folk icke måtte drabba Israels barn. Helt annorlunda gå vi till väga, då vi sätta märke öfver dörrträdet till de hus, der bränvinet säljes, likasom för att derigenom visa mordengeln vägen till våra hem.

Jag röstar för bifall till Utskottets förslag och ber på samma gång att sända den begäran till vår älskade regering, att den, då den kommer att välja de personer, som skola utarbета ett förslag till förändrad bränvinslagstiftning, måtte göra detta med blicken fäst på vår store Gustaf II Adolf, som vid ett till-

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.*
(Forts.)

Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

fälle, då han såg sina soldater berusa sig af från fienden tagna öltunnor, skyndade till och tog tappen ur alla ölfastagen under uttalande af de bekanta orden: "jag vill hellre se öl och vin än mina krigares blod rinna på marken".

Herr Rydin: Då man läser detta Bevillnings-Utskottets betänkande, finner man ganska lätt, att Utskottet försökt att komma ifrån denna fråga på något hyggligt sätt. Utskottet har ansett detta mål lämpligast kunna vinnas genom att kasta hela bördan på regeringen, som skall i detta hänseende vidtaga åtgärder på lagstiftningens väg. Hvad är det då, som gör att Utskottet icke kommit till något annat resultat? Jo, orsaken dertill är den, att denna fråga icke så egentligen lämpar sig för lagstiftning, att man kan på lagstiftningens väg åstadkomma någon förbättring i det tillstånd man så allmänt beklagar. Jag undrar, hvad Herrarne skulle säga, om Riksdagen inginge till Kongl. Maj:t med en skrifvelse, som lydde så här: att Kongl. Maj:t täcktes låta omarbete lagen i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas en kraftig motverkan mot frosseri, dryckenskap och otukt. Jag frågar, huruledes det skulle vara möjligt att med en skrifvelse i detta hänseende vinna något?

Men hvori ligga då svårigheterna härför? vi skola söka att göra dem klara för oss. De ligga deri, att detta är en sedlighetsfråga, att det är den sedliga kraften, som i detta fall måste stärkas, och lagstiftningen kan icke stärka den; lagstiftningen kan endast vidtaga åtgärder, hvarigenom frestelser till osedligt lefnadssätt undanröjas. Längre kan icke lagstiftningen gå.

För att på lagstiftningens väg kunna åstadkomma något, är det nödvändigt, att man uppvisar hvad det är, som i första rummet frestar till den ena eller andra lastens begående. Vill således representationen nu skrifva till Kongl. Maj:t, måste i skrifvelsen upptagas orsakerna till det öfverklagade superiet; ty på en enkel begäran, utan uppgift å någon af de olägenheter, som böra undanröjas, att Kongl. Maj:t måtte taga i öfvervägande, huruledes rusdryckers missbruk skola kunna motverkas, kan Kongl. Maj:t icke gifva något svar, i synnerhet då utskottsbetänkandet visar, att inom Utskottet funnits så stridiga åsigt om hvad som bör göras, att det ej haft annat att göra än lemna hvarje förslag å sido. Kongl. Maj:t kan ej helier af hvad i saken i öfrigt förekommit draga någon slutsats om hvad som bör göras. Ty hvad har Kongl. Maj:t att läsa mellan raderna i den nu föreslagna skrifvelsen? Jo dessa motioner, som oupphörligt framkomma och icke innehålla något; det hufvudsakligaste de innehålla är nemligen, såsom en talare på hallandsbänken yttrade, huruledes vi på bästa sätt skola fördela vinsten af brännvinshandteringen. I dessa förhållanden ligga svårigheterna för ordnandet af denna angelägenhet.

Betraktar man, huruledes en lagstiftningsåtgärd, en lagförändring kommer till stånd, så finner man, att hos folket en dunkel rättskänsla först gifver sig luft på ett eller annat sätt; man önskar

en lagförbättring, men man vet icke, huru man skall få den. På denna ståndpunkt befinner sig ännu förevarande fråga, den står på känslans ståndpunkt, då man icke kan angifva det sätt, hvarpå den skall kunna praktiskt ordnas. Då man sålunda i detta betänkande icke på något sätt angifvit hvad som i nuvarande bränvinslagstiftning är orätt, huru skall då Kongl. Maj:t kunna göra något? Och då man har frågan så dunkel för sig, synes mig icke lämpligt för Riksdagen att till Kongl. Maj:t afsända en skrifvelse deri, ty derigenom lär sig Kongl. Maj:t att allt mindre och mindre fästa afseende vid Riksdagens skrifvelser. Riksdagen måste tillse, att i dess skrifvelse angifvas de olägenheter, den skada den vill hafva undanröjda. Innan detta skett är det icke värdt att här ingå till Kongl. Maj:t med någon skrifvelse.

Hvad är det då, som gör, att dessa frågor städse väckas? Jo, de väckas helt enkelt därför, att de förslag, som framkomma — deras syften och orsaker vill jag respektera — äro omogna, och att under debatterna derom så många olika meningar uppstå om, hvori den närvarande skadan och olägenheterna ligga, att man icke kan bestämdt uppgifva desamma. Huru bör då förfaras för att från Riksdagens sida åstadkomma den förbättring man önskar? Jo, helt enkelt sålunda, att man, äfven om förslagen, såsom Thors bockar, som slagtades, uppstå igen, oupphörligt slagtar dessa förslag så länge de äro omogna, ända till dess ett förslag framkommer, som anvisar ett praktiskt sätt för frågans lösning. Det är icke nog, att man i motionerna håller sig på känslans ståndpunkt; man måste äfven deri angifva ett eller annat sätt för sakens lösning.

Om vi emellertid betrakta denna olyckliga bränvinslagstiftning och dess oförmåga att befrämja sedligheten, så finna vi, att den liksom all annan lagstiftning städse gått framåt; att, då ett förslag till ändring deri, som varit beaktansvärdt, framstälts, det äfven föranledt till en sådan ändring. Så se vi t. ex., huru tillverkningslagen, sedan den länge varit föremål för debatter, afgjordes genom Riksdagens beslut år 1871, då man kan säga att tillverkningslagen lemnades utan anmärkning.

Nu är det vidare fråga om den del af bränvinslagstiftningen, som rör försäljningen, med afseende hvarå vi se att ganska viktiga framsteg äro gjorda. Först och främst har frågan om försäljningsrätten för gästgifverier blifvit löst. Vidare möter oss frågan om bolag, huru sådana skola inrättas, vilkoren för deras verksamhet och deras förpligtelser. Äfven den frågan är löst. Ytterligare har äfven den mycket afhandlade frågan om de s. k. salningarne fått sin lösning genom Riksdagens beslut 1874 angående den mindre partihandeln med bränvin och förbud mot kommissionärskap. Om man på detta sätt genomgår hvad som redan åtgjorts, finner man således att flera viktiga delar af frågan om försäljningens ordnande efter hand erhållit sin lösning.

Jag öfvergår nu till saker, hvilka mera stå på dagordningen. Herr Lyttkens fäste uppmärksamheten på söndagssupningen och önskade att åtgärder måtte vidtagas för att hindra fyllerilastens

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

utöfvande på Söndag, så att arbetaren, då han erhåller sin veckopenning, icke skall suppa upp förtjensten och derefter taga sig fri Måndag eller ännu flera dagars ledighet, utan tillbringa hvilodagen i sin familj. Vore det icke mera skäl att — i stället för att aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t — Riksdagen, som förledet är var helt nära att fatta ett beslut i frågan, denna gång fattar ett bestämdt beslut. Jag vet nog, för hvilken horror det skulle anses. Tänk om oss Hasselbacken — ja, mine Herrar — tänk om oss att svenska folket en söndagsafton skulle nödgas dricka bara thé på Hasselbacken! Hvarför icke, om man derigenom kunde rädda en mängd arbetarefamiljer från elände. Här ligger tvistefröet. Huru långt skall Konungens Befallningshafvande kunna gå mot en kommunalstyrelse, som icke har att räkna på en bestämdt utpreglad vilja att i sedlighetens intresse ordna utskänkingsväsendet. Det skulle således vara Konungens Befallningshafvandes makt i förhållande till kommunalstyrelserna — i synnerhet i städerna — jemte söndagssupningen, som nu närmast skulle utgöra föremål för lagstiftningens ingripande. Behöfva dessa frågor utredas af särskildt utsedde sakkunnige män? Männe icke Riksdagen tror sig om att sjelf kunna fatta beslut härutinnan utan denna omgång?

Den andra stora frågan är den huru den vinst, man har på bränvinsförsäljningen, skall fördelas. Detta är en fråga, som kan vara af ganska stor vikt; och det kan icke nekas, att då t. ex. Göteborgs och Bohus län, till följd af väl ordnade förhållanden med afseende å bränvinsförsäljningen i Göteborg, årligen kan få ända till 100,000 kronor i vinst, under det att ett annat län kanske får åtnöja sig med endast några hundra kronor, ett sådant förhållande måste väcka förundran. Men huru skall frågan om fördelningen af denna vinst lösas? Skall, såsom en motionär föreslagit, vinsten delas efter folkmängden, och alltså icke efter konsumtionen eller efter bevillningssumman? Emellertid har denna fråga befunnits så svårlöst, att man kastat densamma helt och hållet öfver bord. Man har icke vågat att i den föreslagna skrifvelsen upptaga grundsatsen om lika beskattning för bränvin, så svårlöst anses frågan vara till följd af de ersättningsanspråk kommunerna, landstingen och länens hushållningssällskap hafva. Man kan ej billigtvis borttaga dessa inkomster, den enda accis, som stadskommunen eger hos oss, utan att gifva ersättning. Frågar man nu på hvad grund dessa ersättningsanspråk anses berättigade, hvilka fördelar det allmänna tillskyndats derigenom att vinsten af bränvinsförsäljningen till en viss del tillfallit dessa myndigheter, så ligger svaret derpå nära till hands. Skolhus, jernvägs- och hamnbyggnader bära vittne om de fördelar dessa acciser eller oktrojer medfört. Det är på svårigheten att lösa frågan om sammanslagningar af afgifterna för bränvinshandteringen, som Bevillnings-Utskottet stupat, och stupat så, att Utskottet ej nu vågat ånyo upptaga hvad det föreslagit från 1876. Då i den nu föreslagna skrifvelsen finnes inlagd blott en stor fras om de menliga passionernas verkningar, männe man väl då kan

vänta. att regeringen skall upptaga frågan till pröfning, när Riksdagen icke lemnar ringaste ledning för dess lösning, och regeringen måste respektera de särskilda orternas rättigheter och de förbindelser dessa just med hänsyn till ifrågavarande inkomster sig iklädt?

Det är till följd af innehållslösheten i detta skrifvelseförslag, som jag för min del yrkar afslag å detsamma.

Herr Peter Olsson: Ehuru mina åsikter i den nu föreliggande frågan torde vara kända för de flesta af Kammarens ledamöter, har jag ändå ansett mig böra begära ordet, emedan jag finner saken vara af så stor vikt för hela landet, att ett försök till bemötande af de invändningar, som blifvit gjorda mot Bevillnings-Utskottets förevarande förslag, benäget torde tillgifvas mig.

Först och främst tillåter jag mig fästa uppmärksamheten derpå. att frågan om brännvinslagstiftningen åtminstone i så måtto utvecklats och gått framåt, att Bevillnings-Utskottet, enligt hvad jag kunnat finna, icke allenast framställt en förträfflig historik af frågan, utan äfven medgifvit det allmänt erkända behofvet af en förbättrad lagstiftning rörande densamma, likasom ock Utskottet konstaterat huru som superiet i landet är i betänkligt tilltagande. Med ett ord, jag anser detta Bevillnings-Utskottets utlåtande vara af den beskaffenhet, att hvarje påstående derom, att det lider af brist på sakkunskap och utredning, måste betraktas såsom fullkomligt obefogadt. Utlåtandet är föranledt ej allenast af här i Kammaren väckta motioner, utan äfven af en mängd petitioner i ämnet från landsorten, hvartill kan läggas, att Utskottet i en längre följd af år, sammansatt af hufvudsakligen samma ledamöter, handlagt detta ärende. Utskottets uttalande deri måste väl under sådana förhållanden tillerkännas det största vitsord. Jag är derföre ock öfvertygad, att äfven de talare, som motsatt sig Utskottets skrifvelseförslag, skola, om de genomläsa motiveringen till detsamma med den uppmärksamhet sakens vikt förtjenar, deraf få det intryck, att tidpunkten nu synes vara inne att vidtaga åtgärder till hämmandet eller åtminstone förminskandet af drycken-skapen. Detta har jag velat yttra rörande Utskottets motivering i allmänhet.

Skärskådar man reservanternes skäl för sitt ogillande af skrifvelseförslaget. så kan jag icke se annat, än att det inskränker sig till det förmenande att erfarenheten visat, det Riksdagen icke vill gå i den riktning, som angifves i Utskottets motivering. Men att man vid en eller flera riksdagar icke lyckats att blifva ense om lösningen af en fråga, som måste lösas och är för landet af så stor betydighet, må väl icke få gälla såsom skäl för dess undanskjutande. De vid betänkandet fogade reservationerna sakna derföre efter mitt förmenande all betydelse.

Ger man åter akt på hvad som här i Kammaren yttrats af de talare, som önska skrifvelseförslagets förkastande, så skall man finna en märklig olikhet och motsägelse i de skäl, som anförts mot förslagets antagande. Så påstår en talare, att dess anta-

*(Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Horts.)

gande skall hafva öfverspekulation, lönbränneri, lönkrögeri, luren-
rendrejeri m. m. elände till följd, samt att man derföre ej bör
godkänna detsamma. En annan åter påstår, att man i denna
fråga ingenting kan uträtta på lagstiftningens väg, utan endast
på den moraliska öfvertygelsens. Från andra håll erkännes der-
emot lagstiftningen såsom det enda eller åtminstone hufvudsak-
liga medlet att nå det mål, man åsyftar, och att man derföre i
skrifvelseförslaget bör säga hvad man vill till ledning för Kongl.
Maj:t i detta afseende; men att, då man icke kan härom blifva
ense, någon skrifvelse i ämnet ej heller bör till Kongl. Maj:t af-
lätas. Mine Herrar! kan man ej midt i denna skiljaktighet i åsig-
terna bland förslagens motståndare urskilja den gemensamma in-
nersta sluttanken, att de *icke vilja hafva någon skrifvelse till Kongl.
Maj:t!*? Åtminstone kan jag icke finna annat.

Man har här försökt göra troligt, att det egentligen är från
vissa län och kommuner som motståndet till förändrad lagstift-
ning kommer, enkannerligen från de städer, som draga den största
inkomsten af tillverkningen och utskänkningen af bränvin. Lika
litet som jag för min del vill instämma i detta påstående, lika
svårt tyckes det stundom vara att förneka att motståndet synes
komma från bränvinstillverkarnes leder.

Men vore så än förhållandet, att det från vissa städer visade
sig en fruktan för frågans lösning på sätt Utskottet i sin motive-
ring gifver vid handen, så får väl icke detta utgöra ett skäl för
att låta saken äfven vid denna riksdag falla och ingenting åtgöra
dervid. Skola väl, derföre att man inom ett eller annat samhälle
hyser fruktan för ändringar i bränvinslagstiftningen, alla andra
kommuner nödgas utsättas för den demoralisation och det elände
i allmänhet, som är en oundviklig följd af superiet? Ett sådant
skäl anser jag vara alldeles ohållbart.

Man har vidare velat framhålla omöjligheten för regeringen
att göra något i saken, emedan, som man påstår, den föreslagna
skrifvelsen icke innehåller någon anvisning härom, och man anför
dessa som skäl för afslag å den gjorda framställningen. Men sam-
tidigt med att man säger detta, kastar man sig så att säga in på
det profetiska området och framkallar den sorgliga bilden af huru-
som hvarje torpare, hvarje backstugusittare kommer att sälja
bränvin och hurusom, sedan i afseende på bränvinsförsäljningen
således blifvit lemnad full frihet inom kommunen, osedlighet och
elände der skola utbreda sig till en fasaväckande grad. Men hvar-
för just ett sådant resultat af den underdåniga skrifvelse, Bevill-
nings-Utskottet föreslagit? Kan man, må tro, af motiveringen i
betänkandet eller af de öfverläggningar rörande denna fråga, som
förut egt rum här i Kammaren, draga den slutsats, att svenska
folket önskar att landet skall på detta sätt öfversvämmas af
bränvin?

Tillåt mig att i detta hänseende få erinra om den erfaren-
het, man vunnit inom de allra flesta kommunerna, åtminstone på
landsbygden. Icke hafva de företett något exempel härå. Icke
hafva de blifvit öfversvämmade af dessa krogar, som de kunnat

få tillåtelse att anlägga genom Konungens Befallningshafvandes medgifvande.

En talare på hallandsbänken visade huru bränvinssupandet aftagit. Han hänförde sig till en tid, då man vid begrafningar plägade öfverlasta sig, presten inclusive. Men jag frågar den ärade talaren, hvarför gick han ej längre tillbaka i tiden. Fans det icke en tid, då bränvinet icke var till? Har det icke funnits från en tid, då bränvinstillverkningen nått sin kulminationspunkt? Om man utgår från den tid, då den lagstiftning, som ligger till grund för den nuvarande bränvinstillverkningen, eller 1855 års författning, tillkom, visar det sig tydligt och klart, att just från denna tid var det som bränvinstillverkningen minskades och superiet aftog. Detta lär ingen kunna bestrida. Lika litet lärer väl någon kunna bestrida, att en kortare tid derefter bränvinstillverkningen åter tilltagit och i följd deraf äfven superiet. Se vi på de statistiska uppgifterna, finna vi såsom ett obestriddigt faktum, att i samma mån bränvinssupandet ökats, hafva lasterna och brotten tilltagit i vårt kära fosterland. Med hänvisande till denna historik och denna erfarenhet vill jag fråga de Herrar, som säga, att man icke vet hvad man skall göra: manne icke regeringen i denna historiska erfarenhet har en säker ledning för sitt tillvägagående? Manne icke bränvinets fördyrande och försvärandet af dess försäljning i sammanhang med en moralisk upplysning äro de åtgärder som för svenska folket i detta afseende behövas? Och lägger man härtill, att regeringen icke lär underlåta att från de särskilda kommunerna inhemta upplysningar såväl i moraliskt som ekonomiskt afseende, att regeringen icke lär underlåta att taga hänsyn till de petitioner, som inkommit till Kongl. Maj:t och att regeringen genom sina Befallningshafvande i orterna kan erhålla ganska säkra uppgifter, så tror jag, att man kan antaga att regeringen härigenom får veta hvad den har att göra i denna fråga. Dessutom, om den ifrågasatta skrifvelsen aflåtes, kunna, såvidt jag ser, icke några olägenheter deraf uppstå, ty kommer regeringen med ett förslag, som icke är tillfredsställande, hvad hindrar då Riksdagen att icke antaga det samma? Jag kan således icke förstå, huru man kan resonnera sig till den slutsatsen, att, derföre att skrifvelseförslaget i sjelfva klämman icke innehåller, såsom man säger, hvad man vill begära, man icke skulle aflåta någon skrifvelse alls, det vill säga icke göra någonting för att söka åstadkomma en förbättring i öfverklagade afseende.

En talare på upsalabänken sade, att det icke var genom denna skrifvelse, som man skulle kunna uträtta någonting, utan genom antagande af förslaget att bränvin icke finge utskänkas å söndagar. Det vore icke farligt, menade han, att man om söndagarna å Hasselbacken endast fick dricka thé. Jag instämmer med honom häri. Men jag frågar, om man icke redan vid innevarande riksdag kan fatta ett sådant beslut, och hans önskan i detta afseende således kunna tillfredsställas, på samma gång man

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Om resolution
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

beslutar en skrivelse i det syfte Utskottet föreslagit. Ty Utskottet har utgått från den grundsatsen att först afgifva ett utlåtande öfver de i ämnet väckta motioner, som ega en allmännare syftning, och derefter till Riksdagen inkomma med förslag rörande de särskilda förändringar, hvarom jemväl motioner afgifvits. Det förefaller mig därför vara högst underligt att vilja grunda sitt afslag å den ifrågakomna skrifvelsen på den omständigheten, att man icke gjort allt hvad redan nu kunde göras.

Samme talare frågade vidare hvad Kongl. Maj:t skulle säga, om Riksdagen afläte en skrivelse med begäran att Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för att förekomma frosseri, dryckenskap och otukt. Men hvarföre skall man, för att så säga, sammanblanda frågor, som äro af en helt och hållet moralisk natur, af kristlig karakter, med frågor, som höra till den ekonomiska lagstiftningen. Ty det lärer väl ingen kunna förneka — och den ärade talaren har sjelf framhållit det — att brännvinsfrågan är en stor ekonomisk fråga, emedan i brännvinskatt stora inkomster tillflyta såväl staten som kommunerna.

Om man således vill gå till väga på det sättet, att, då man icke kan skriva till Kongl. Maj:t om frosseri och otukt, hvilka äro af rent sedlig och kristlig betydelse, man icke heller skall anse sig kunna skriva om denna sak, som innehåller två beståndsdelar, nemligen en moralisk och en ekonomisk, så frågar jag: är detta rätt resoneradt? är detta ett hållbart argument?

Han sade vidare att förslaget vore omoget. Ja, då man ingenting vill, är ingenting moget, och jag vet icke heller när det då skall bli moget. Jag vill särskildt vända mig till de Herrar, som icke vilja hafva något skrifvelseförslag, och fråga dem: när tro de, att denna fråga skall blifva så mogen, att den som en mogen frukt faller från trädet och kan tillfredsställa allas önskingar? När blir frågan så utvecklad? Skola vi uppskjuta med alla åtgärder till dess saken blir på så sätt mogen, då frågar jag: huru länge skola vi då vänta, och huru skola vi då någonsin komma till en lycklig lösning deraf? Skola vi, därför att fullt tillfredsställande utredning i frågans alla ekonomiska detaljer saknas, skola vi därför låta bli att skriva? Är det icke fastmera ett skäl att just för detta ändamål, för att erhålla en tillfredsställande utredning, vända oss till Kongl. Maj:t, som, om jag icke misstager mig, ganska mycket tänkt på denna angelägenhet och som kanske icke har något emot att få en skrivelse från Riksdagen, för att derefter vidtaga åtgärder i det syfte skrifvelsen afser.

Om man således, mine Herrar, ser på de omständigheter som blifvit anförda mot förslaget om en underdånig skrivelse, så ber jag om ursäkt att jag måste uttala den åsigten, att dessa skäl icke vid närmare undersökning och granskning äro af beskaffenhet att behöfva rubba någon i sin önskan och sitt arbete att just på det sätt, som Utskottet föreslagit, åstadkomma ett bättre tillstånd inom vårt kära fosterland, och det är på dessa skäl, som jag tager mig friheten att yrka bifall till Utskottets hemställan.

Häruti instämde Herrar *Smedberg, Hans Larsson, Magnus Jons-son, Dofsen, Sven Andersson, O. Östling, Hylander, Magni och Joh. Erik Johansson.*

Om revision af brännvinslagstiftningen.
(Forts.)

Herr C. I. Bengtsson: Kunde det ädla syfte, som Utskottet här uttalat, vinnas på öfvertygelsens väg, så vore det utan tvifvel det bästa; men då sådant icke är att hoppas, men något likväl bör göras, kan jag för min del icke annat än yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Talmannen tillkännagaf att han låtit utfärda anslag till detta sammanträdes fortsättning kl. 7 på aftonen. hvarefter ordet lemnades till:

Herr Sven Nilsson i Etveröd: Det var en talare, som stälde den uppmaningen till Kamrærens ledamöter, att icke låta sig förbryllas af motsatta meningar. Jag skall gå hans önskan till mötes och söka att icke låta mig förbryllas af *den* talarens mening som var motsatt min.

Jag har alltid stått på den ståndpunkt och gör det fortfarande, att, då man vill afåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t, man också skall säga *hvad* man vill. Jag frågar nu Utskottet, om det så gjort i den föreliggande frågan. Jag tror det ej, och jag tror icke heller att denna Riksdag, lika litet som den förra, skall vilja gå in på ett sådant skrifvelseförslag, som icke gifver regeringen den ringaste ledning för det sätt, hvarpå man önskar att vinna det åsyftade målet. Utskottet säger visserligen att man önskar "att genom lagstiftningen må åstadkommas ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk." Ja, det är ett ord som klingar väl och som jag är viss på att hvar och en af oss vill underskrifva; men, mine Herrar, visa regeringen den väg vi önska att gå för att vinna detta vackra mål, jag begär det innan vi besluta oss för en skrifvelse!

Här finnas dessutom i Utskottets betänkande aldeles inga skäl för en skrifvelses afåtande, men väl de allra kraftigaste skäl till afslag å dess hemställan, så att några ytterligare sådana väl ej behöfva anföras. Om vi nemligen gå till Utskottets motivering, så finna vi att Bevillnings-Utskottet åberopat som skäl för sin framställning, att vid 1870 års riksdag framlades till Kamrærens bepröfvande ett förslag till nya lagar angående tillverkning och försäljning af brännvin, för hvilket i Utskottets betänkande närmare redogöres, men hvarmed jag nu icke vill besvära Kamræren att uppläsa, utan hänvisar till detsamma. Deri uttalade Utskottet en bestämd åsigt, och ett ganska utsträckt och detaljeradt förslag förelades Riksdagen till pröfning.

Hvad sade Riksdagen om detta förslag? Jo, Utskottet sjelf uppger hvad Riksdagen beslutade: "Utskottets förslag tillvann sig emellertid icke Riksdagens bifall." År 1871 kom Bevillnings-Utskottet fram med ett förslag, som gick i ungefär samma riktning; hvad blef följden deraf? Utskottet omförmåler den på detta

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

sätt: "Utskottets omförmälda skrifvelseförslag blef likväl ej af Riksdagen bifallet. År 1874 framkom till Riksdagen ett likartadt förslag, som rönt samma öde. Detsamma hände med ett förslag, som vid 1875 års riksdag väcktes. Vid 1876 års riksdag kom Utskottet fram ånyo med ett skrifvelseförslag, som dock var i mycket sväfvande ordalag affattadt. Detta afslogs af Riksdagen hufvudsakligen af den orsak, att Utskottet icke i skrifvelseförslaget tydligt nog uttryckt hvad det verkligen ville. När nu Riksdagen gång efter annan afslagit de framställningar, som blifvit gjorda i samma syfte som motionärerne i år önskat, och som måhända skola anses såsom skäl för skrifvelse, samt Utskottet icke lyckats visa någon annan väg, på hvilken Riksdagen kan gå för att vinna frågans lösning, eller framlagt några andra skäl, som äro af beskaffenhet att kunna inför regeringen anföras, så frågar jag, om det är lämpligt eller klokt att genom nu ifrågavarande skrifvelses aflåtande framkalla ett förslag från regeringen, som det torde vara högst tveivelaktigt huruvida det kan komma att vinna Riksdagens bifall.

Det är helt naturligt att i en fråga af denna beskaffenhet man kan gå till väga på flera olika sätt, för att vinna det åsyftade målet, men dertill fordras att man angifver en fast och bestämd grund, och att Riksdagen med anledning deraf kommer öfverens om de grunder, på hvilka den föreslagna reformen skall hvila. Men här föreligger ingenting sådant, och det är derföre omöjligt på förhand uttänka på hvilken väg regeringen skall gå för att vinna frågans lösning. Utskottet har sagt, att bränvinstillverkningslagstiftningen skall blifva föremål för förändringar. Hvad förmår den väl, då det är fråga om att hämma superiet? Ingenting. Man har vid föregående riksdagar från vissa håll uttalat den meningen, att en förhöjning i tillverkningsafgiften skulle vara ett verksamt medel deremot, en mening som jag alltid bestridt. Men hvarföre har Utskottet likväl icke sagt, om det är denna åtgärd Utskottet menar? Det är uppenbart att en sådan tanke legat för Utskottet, men upprigtigast och bäst hade det varit, om det uttalat densamma. Derefter kommer Utskottet till försäljningslagarne, hvilka äro ett större och verksammare fält att arbeta på. Men icke heller i detta fall har Utskottet sagt hvad det verkligen tänker. Derefter skulle man kunna tänka sig att komma till strafflagen och se till hvad den kan verka till hämmande af superiet, i händelse man skärpte straffet för fylleri. Detta är en väg, som man antagligen vill beträda, men icke heller derom har Utskottet sagt ett enda ord. Man kan ju i sin sträfvan till och med gå så långt, att man vill göra en förändring i grundlagarne, för att vinna målet. Må hända har Utskottet då den meningen, att grunda sitt förslag på den åsigt, som jag har sett i vissa skrifter och å offentliga möten uttalad, att hvarken bränvinstillverkare eller bränvinsförsäljare, ja må hända äfven dem som supat bränvin, ej skulle få tillträde till Riksdagen och derigenom mista sin representationsrätt. Man har verkligen hört sådana framställningar göras, och då Utskottet jemväl åbe-

ropat en mängd petitioner och önskingar från landets olika trakter, så är det ju möjligt att det tänkt sig ett förslag i den riktningen, fastän ej heller något derom yttrats hvarken i skrifvelsen eller i motiveringen.

Jag har alltid i denna fråga haft en åsigt, motsatt den, som länge utgjort en stark ström i denna Kammare, nemligen att fördöma svenska folket och göra detsamma till ett folk nästan uteslutande bestående af drinkare. Jag har en helt annan uppfattning af svenska folket och jag skattar mig lycklig att tillhöra en ort, der man icke kan tillvita befolkningen att hafva så bedröfliga vanor, som andra trakter hafva blifvit stämplade med. Jag kan ej veta hurudant förhållandet är i vissa delar af landet, men jag har icke skäl att tro det vara så svårt, som det uppgifves.

Ar emellertid förhållandet sådant som jag tror det vara, så måste man erkänna att det är just den nya bränvinstillverkningslagen som åstadkommit den förminskning i superiet, som egt rum. Det är ju aldeles klart att, när tillgången på bränvin inom landet var större än nu, och under förutsättning att allt bränvin, som tillverkades, jemväl då konsumerades inom landet, superiet skulle vara större än det nu är. De allra strängaste nykterhetsifranne bland folkets lagstiftare uppgåfvo under den så kallade husbehofsbränningstiden, att tillverkningen af bränvin inom landet uppginge till 60 millioner kannor. Andra, som voro mindre ifriga, uppgåfvo densamma till 50 millioner kannor. Man gick visserligen till ännu lägre siffror, ehuru ej så långt när som tillverkningen nu faktiskt uppgifves, men jag frågar: var det nu en sanning, att under den tid husbehofsbränningen var tillåten bränvin tillverkades i landet till belopp af 50 eller 60 millioner kannor, huru skall då samma sida, som påkallat denna inskränkning i tillverkningen, kunna säga att superiet ökats under den nu varande lagstiftningen, då tillverkningen så betydligt minskats? Jag tror icke att de hafva fullgiltiga skäl för sin åsigt, då man kan ådagalägga att samma menings vänner förut uppgifvit, att en tre gånger så stor mängd spritvaror tillverkades och konsumerades i landet på den tid, då superiet skulle hafva varit mindre än nu.

Man har visserligen sagt att det vore omöjligt för Riksdagen att komma öfverens i denna fråga, och derfore skulle man nu aflåta en skrifvelse till Kongl. Maj:t. Ja! mine Herrar, huru skall man kunna tänka sig att, om icke Riksdagen på förhand blir ense om den åsigt, som den bör uttala, Riksdagen skall lättare komma öfverens om saken sedan Kongl. Maj:t upptagit densamma? Att göra på det sätt, som nu är föreslaget, innebär ingenting annat än att låta regeringen verkställa ett arbete, som är helt och hållet lönlöst, och följden blir blott att när det kommer tillbaka, om det nemligen lyckas att drifva detsamma dit, skall det förslag som regeringen uppgjort, icke komma att godkännas, i synnerhet som Riksdagen sjelf icke synes hafva ens någon åsigt i saken, utan blott att skrifva till Kongl. Maj:t. När således icke Riks-

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

dagen sjelf vet hvad den vill, huru skola vi då kunna begära att andra skola veta det?

Samme talare yttrade äfven att det nog skulle lyckas för en komité att utarbete ett förslag, som på ett tillfredsställande sätt skulle kunna lösa denna fråga, och anförde såsom bevis derför att en dylik komité, den så kallade skattejemkningskomitén, kort före riksdagens början öfver all förväntan lyckats i sitt uppdrag. Jag vill i det hänseendet fästa den ärade talarens uppmärksamhet derpå, att denna skattejemkningskomité arbetade under helt olika förhållanden, ty der hade Riksdagen på förhand uttalat en viss bestämd åsigt, i hvilken riktning man skulle gå, och således kunde det icke vara någon särdeles stor svårighet för komitén att der utarbete sitt förslag.

Man har här äfven sagt att man skulle älska och unna sin nästa så godt som sig sjelf.

Detta är ett bud, som i lika hög grad tilltalar oss alla, men jag förstår ej rätt hvad han menar, då han i sin motion säger sig arbeta i sedlighetens intresse och på samma gång önskar att bereda kommunerna tillfälle till erhållande af större inkomster af bränvinsförsäljningen. Detta senare är må hända det hufvudsakligaste skälet, som många af de talare, som uppträdt och talat för aflåtande af en skrifvelse till Kongl. Maj:t, i denna fråga hysa, och om man vänder denna sats så att de kommuner, som hafva stor utskänkning, skola förtjena mycket, men deremot de, som icke hafva några krogar alls, icke heller skola hafva något af afgiften, så är den nog riktig, och var det detta han afsåg i sin motion, är det ej underligt att han här har många vänner som dela hans åsigt.

För min del hyser jag tvärtom den åsigten, att man icke kan uträtta något mot dryckenskapen på lagstiftningens väg förr än alla bolag tagits bort, och att kommunen icke är berättigad att på något sätt förtjena ett öre på bränvinsförsäljning, samt att kommunerna lemnats full frihet att ordna bränvisförsäljningen i så vidsträckt mån som är möjligt, utan förnärmande af sedlighetens och ordningens intresse.

Detta är den väg hvarpå man skall gå; ty, så länge det ligger i kommunernas (bolagens) intresse att få sälja mycket bränvin för att vinna stora inkomster, torde det vara påtagligt att nykterhetssaken ej inom sådana samhällen kan vinna några alvarliga bundsförvandter. Men som Riksdagen flera gånger afslagit framställningar i sådant syfte, så kan jag icke, förr än den åsigten vunnit erkännande, rösta för aflåtande af någon skrifvelse till Kongl. Maj:t, helst då jag uti det nu föreliggande förslaget har en ytterligare bekräftelse på att Utskottet icke nu vill gå den vägen, enär Utskottet åberopat föregående Riksdags beslut härutinnan.

Man har här också ifrågasatt, när vi skulle blifva mogna för lösningen af denna fråga, och för min del tror jag icke vi blifva detta förr än Riksdagen uttalat en bestämd åsigt om de åtgärder, Riksdagen anser böra i frågan vidtagas. Jag önskar att

Riksdagen skall låta förslaget mogna i lugn, innan några åtgärder företagas, men kan frågan hinna mogna i den riktningen jag uttalat redan vid denna riksdag, är det visst icke mig emot.

Man har äfven gifvit bränvinstillverkarne en liten släng, som jag ej bryr mig om att upptaga till besvarande; jag vill endast omnämna att enligt min tanke hafva många af dem lika sund ömdömesförmåga och äro lika varma vänner för nykterheten som någon annan ledamot af Kammaren.

Jag skall nu icke längre upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig endast till att anhålla om afslag å Utskottets förslag.

Herr Biesert: Jag kan nu mera fatta mig temligen kort, emedan två af de föregående talarne, Herrar Treffenberg och Peter Olsson, så fullständigt uttalat den äsigt jag hyser, att jag med nöje instämmer med dem. Inom Utskottet har jag med så mycket större glädje deltagit i Utskottets nu fattade beslut, som jag redan vid förra riksdagen så väl inom dåvarande Bevillnings-Utskott som i Kammaren uttalade en dermed fullt öfverensstämmande äsigt. Då det förslag, Utskottet då framlade, icke lyckades vinna bifall af Riksdagen, har jag trott och är jag fullt öfvertygad om att regeringen både eger vilja och förmåga att afgifva ett förslag som af Riksdagen kan bifallas, hvarföre jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sjö: Som motionär i nu föreliggande fråga hade jag bort kunna nöja mig med det förslag Utskottet framställt, men det oaktadt ber jag att få säga, att jag för min del tror, att det varit bäst att nu taga steget fullt ut och, då man en gång föreslagit en skrifvelse till Kongl. Maj:t, också på samma gång uttala sin önskan, på hvad sätt och i hvilken riktning man vill att Kongl. Maj:t skall lagstifta. Om man gör på det sättet, hoppas jag att vi ganska snart skola erhålla en lag, som skall lända till nytta och gagn icke blott för de nu lefvande, utan äfven för våra efterkommande.

Som Herrarne sett i mitt förslag, är det ganska noga bestämdt och icke affattadt i så sväfvande ordalag som Utskottets, hvilket i sak ej säger särdeles mycket. Jag hoppas likväl att om Riksdagen, på sätt Utskottet föreslagit, besluter sig för att aflåta en skrifvelse härom, skall Kongl. Maj:t likväl taga denna under nädig ompröfning, och vi på detta sätt erhålla en lag till gagn och nytta för landet. Under detta och sistförflutna år hafva icke endast inom representationen, utan äfven inom åtskilliga delar af landet röster höjt sig mot bränvinstillverkningen och superiet, och dessutom hafva många petitioner ingått till Kongl. Maj:t, försedda med närmare hundra tusen namnunderskrifter och alla åsyftande att något från regeringens sida bör göras för att rädda landet och de beklagansvärda offren för bränvinet från det förderfliga superiet.

För hvar och en är det väl bekant, hvilken skadlig inverkan

(Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

*Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

bruket af rusdrycker utöfvar på menniskan, icke allenast i kroppsligt utan äfven i moraliskt afseende; derom bära äfven invånarne i våra fattighus och fängelser beklagansvärda vittnesbörd. Ty jag är öfvertygad att de flesta af dem som befolka dessa inrättningar, hvilka för närvarande kosta vårt land millioner i underhåll, endast under rusets inverkan fallit offer för frestelsen, som gjort dem utarmade eller till brottslingar. Jag kan därför icke annat än på det lifligaste önska, att Riksdagen nu beslutar en underdänig skrifvelse, i syfte att åstadkomma någon minskning i tillverkningen af brännvin och i superiet, som på senare tider tilltagit i en grad, som sannerligen må kallas oroväckande. Man må blott besinna att brännvinstillverkningen, som år 1868 uppgick till 10,100,000 kannor, år 1875 stigit till 19,300,000 kannor, det vill säga denna tillverkning har endast på dessa sju år stigit med icke mindre än 9 å 10 millioner kannor. Med sådana företeelser för ögonen, kan man icke undgå att fråga sig sjelf, hvad skall det till slut blifva af vårt land, om så får fortgå? Om vi därför älska vårt fosterland, är det nödvändigt att vi göra något i denna viktiga sak, och för min del skulle jag önska att regering och representation och äfven kyrkan måtte räcka hvarandra handen till utförande af det stora reformatjonsarbetet. Ty, mine Herrar, intet krig, ingen pest, inga hårda år hafva kostat vårt land så mycket, skadat det så svårt, som denna inre fiende, som vi hafva i brännvinet, och tusen sinom tusen af vårt lands söner hafva med lust och ifver offrat lif och blod, gods och lycka för att rädda vårt land från mindre faror än som ligga i den kräfte, som i form af dryckenskapslasten nu gnager på samhällets rot. Den dagliga erfarenheten visar tillräckligt, i hvilken förfärande grad sedeslösheten i följd af bruket af spritdrycker på senare tider tilltagit, så att derom torde jag icke vidare behöfva utbreda mig; och den enda utväg, som jag känner för att kunna derutinnan åstadkomma en förändring till det bättre, är att fördyra den förderfliga varan. Visserligen har min granne till venster påstått, att derutinnan ingenting kan uträttas på lagstiftningens väg, men jag tillåter mig då i hans och Kammarens minne återkalla, hurusom man äfven vid 1853—1854 årens riksdag utgick från den principen att varan borde fördyras, och att den lagstiftning, som blef resultatet af den Riksdagens arbete, haft god verkan, det veta vi alla.

En ärad talare, Sven Nilsson i Efveröd, har nämnt, att förrän denna förordning utkom tillverkades det inom vårt land emellan 50 å 60 millioner kanoner brännvin. Ja, det är ty värr sant, att efter då gjorda beräkningar tillverkningen uppgick till detta otroliga belopp, och vill jag ej önska mig åter till den tiden, då nästan alla näringar lågo nedtryckta, kronobetjeningen var nästan ständigt sysselsatt med utmätningar, och jag påminner mig, att endast i den församling, jag tillhör, icke mindre än 20 exekutiva auktioner på en gång kungjordes. Landtbruket låg i lägervall, och mången landtbrukare lät brännvinspannan förtära den säd och potatis, som hans familj skulle hafva till föda. Men efter det

1855 års bränvinstillverkningsförordning utkommit, nedgick tillverkningen till ungefär en fjerdedel af hvad den förut varit; de stora ekonomiska bekymren skingrades ock så småningom. Jag tror för den skull att det icke vore vådligt, om vi ännu en gång beträdde den väg, på hvilken 1853—1854 årens Riksdag slagit in. Icke heller tror jag att det vore vådligt, om Riksdagen afläte till Kongl. Maj:t en sådan skrifvelse, som jag i min motion föreslagit. Nu invänder möjligen någon, att staten ej behöfver större inkomster af bränvinshandteringen, än den redan har. För min del tror jag dock, att vi behöfva ännu mycket större inkomster för att kunna betala vår stora statsskuld, som, så vidt jag icke misstager mig, för närvarande uppgår till närmare 200 millioner. Det är sant — jag skulle helst se om vi kunde anskaffa dessa penningar på annan väg, än den nu antydda; men när det är fråga om att stäfja ett ondt, har jag för min del icke något emot om målet uppnås äfven på denna väg.

Bland de skäl, som framkastats emot en förändring i bränvinslagstiftningen, är äfven det, att staten af bränvinsbränningen drager betydliga inkomster. Detta skäl, likasom en mängd andra af samma art, tror jag dock icke vara hållbart. Ty om äfven inkomsterna blifva mindre genom en hämmad tillverkning, minskas å andra sidan de utgifter, som drabba staten genom fattigvården, likasom allt det elände och all den uselhet, som i allmänhet följa bränvinet i spåren. Dessutom har man förbisett, att ett nyktert och lyckligt folk lättare kan fördraga ökade skatter, än ett som är försjunket i dryckenskap och fattigdom.

Under den förutsättning, att Riksdagen godkänner Utskottets förslag, vill jag blott hafva till protokollet antecknadt, det jag anser att de städer och kommuner inom landet, som af bränvinsförsäljningen hafva den största fördelen och som med de medel, som de, på det öfriga landets bekostnad, uppbära, sättas i tillfälle att inlåta sig på stora, inkomstgivande företag, såsom anläggande af jernvägar, byggande af teaterhus, ståtliga hotell och dylikt, af hvilka företag de så väl nu som i en framtid komma att få stora inkomster, dessa städer och kommuner vid blifvande lagstiftning ej gynnas mera än de som ingen bränvinsförsäljningsrätt haft.

Som jag hört, att Utskottets förslag blifvit bifallet i Första Kammaren, har jag för närvarande intet yrkande att göra, utan hoppas att äfven denna Kammare skall fatta ett beslut, värdigt densamma.

Herr Jonas Jonasson i Gullaboås: Jag har begärt ordet hufvudsakligen för att påyrka, att det skrifvelseförslag, med hvilket Utskottet här framkommit, måtte af Kammaren godkännas. Jag gör detta, alldenstund jag är öfvertygad att dessa jemmerrop, som öfver hela landet försports öfver dryckenskapslastens tilltagande, icke höjts utan skäl. Tänken, mine Herrar, på alla dessa olyckliga varelser, som nu försmäkta inom fängelsets murar, men hvilka kanske hade varit lyckliga och nyttiga samhällsmedlemmar,

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

om icke bränvinet funnits till! Tänken på den mängd barn, som, till följd af bränvinsflodens ohejdade framfart, under sin uppfostran i hemmet aldrig få skåda och lära sig annat än split och tvedrägt mellan deras föräldrar! Med detta och mycket annat dylikt för ögonen kan man väl icke stillatigande och liknöjd låta det fortgå såsom hittills. Hvad jag med stort bekymmer hörde, var att en medlem af denna Kammare i dag öppet erkänt, att han lånade bort bränvin åt sina underhafvande. Detta hade jag aldrig kunnat vänta mig. Jag vet visserligen icke om han är berättigad dertill, men jag betvivlar det.

Mycket annat kunde vara att tillägga i denna sak, men för att icke längre upptaga Kammarens tid, skall jag inskränka mig till att instämma med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag.

Friherre A. H. Fock: Det är icke utan tvekan jag i dag yttrar mig i denna fråga. Jag har så många gånger från denna plats uttalat samma sats, samma påståenden, att jag nu är lika trött på att upprepa dem, som förmodligen Herrarne att höra dem. Men då jag deltagit i den föreliggande frågans behandling inom Utskottet, har jag ansett mig skyldig att äfven här inför Kammaren uttala mig i ämnet.

Jag får då till en början bekänna, att jag varit synnerligen tveksam i fråga om lämpligheten af en sådan skrifvelse, som den Utskottet nu föreslagit; först och främst dertföre att i denna skrifvelse — på sätt jemväl af flere talare blifvit anmärkt — icke finnas angifna några bestämda grunder, hvilka Riksdagen anser böra följas vid uppgörandet af det begärda förslaget till förändrad bränvinslagstiftning, ett förhållande som utan tvifvel kommer att medföra en ej ringa svårighet så väl för Kongl. Maj:t vid utseendet af de sakkunnige män, åt hvilka frågans utredning sannolikt komme att uppdragas, som för dessa senare. Vidare har jag, på sätt jag förut mer än en gång inför Kammaren uttalat, ansett att i omedelbart sammanhang med aflåtandet af en skrifvelse i den syftning, som den nu ifrågavarande, borde ställas en förhöjning i tillverknings-skatten och tullen å bränvin; och samma åsigt har jag äfven inom Utskottet förfäktat. Då jag emellertid allt detta oaktadt icke reserverat mig mot Utskottets beslut, utan tvärtom nu vill med min röst understödja detsamma, ber jag att i korthet få redogöra för de skäl, som dertill föranleda mig; dervid först erinrande, att betydelsen af en skatteförhöjning nu måste vara mindre, då skrifvelseförslaget hvarken innehåller några grunder, hvilka utan en dylik skatteförhöjning icke skulle kunna tillämpas, eller någon antydning om att en sådan af Riksdagen afses.

Det är för Herrarne väl bekant, att den nu gällande bränvinslagstiftningen hufvudsakligen är byggd på de principer, som fastställdes vid 1853—1854 årens riksdag, hvilka principer fingo sitt första uttryck i 1855 års förordningar rörande vilkoren för så väl tillverkning som försäljning af bränvin. Det är likaledes bekant, att denna lagstiftning till en början visade sig medföra en ganska god verkan. Dervid bör dock väl ihågkommas att denna lag-

stiftning sönderfaller i två särskilda delar, nemligen en tillverkningslag och en försäljningslag; och för min del tillskrifver jag den goda verkan af denna lagstiftning i högst väsentlig mån just tillverkningslagen. Den omständigheten, att samtidigt 30—40 tusen småpannor upphörde att finnas till, var i förening med det betydligt höjda priset ett vida kraftigare medel till befrämjande af nykterhet, än hela försäljningslagen. Det dröjde också icke länge förr än man började att blifva missnöjd med bestämmelserna i den nya försäljningslagen. På vissa håll ansågs den vara allt för sträng, på andra åter allt för slapp. Riksdag efter Riksdag har sedan fått emottaga förslag till ändringar i denna lag och Riksdag efter Riksdag har också med allenast två undantag beslutat ändringar i densamma. Så inträdde med det sistförflutna året 1855 års lagstiftning i sin myndighetsålder, och ehuru myndig till åren helsades den af den nu församlade Riksdagen med ett större antal mer eller mindre genomgripande ändringsförslag än någonsin tillföre. Jag kan icke undgå att häri se ett allmänt uttryckt missnöje med lagen, sådan den är, och en lika allmänt uttalad önskan, att en genomgripande förändring måtte ega rum. För mig synes det osannolikt att man genom att år efter år fortfara med ändringar i smått någonsin skall komma till ett verkliga godt resultat. Med försök i sådan riktning hafva vi ju dessutom hållit på i ett tjugutal af år. Under tiden har den åsigten börjat att allt mer och mer spridas, den nemligen att sjelfva grunden för vår gällande bränvinslagstiftning ej vore lyckligt vald. Redan vid 1870 års riksdag framlade ock Bevillnings-Utskottet, på grund af då afgifven motion, förslag till nya lagar för så väl tillverkning som försäljning af bränvin. Tilltaget var alltför djerft — jag medgifver det villigt —; det är icke gerna möjligt att ett Utskott under den korta tiden af ett riksmöte, skall hinna utarbета fullständiga lagförslag i så omfattande och grannläga ämnen. Dessa förslag vunno icke heller Riksdagens godkännande. Vid följande riksdagar har Utskottet åtskilliga gånger, och med anledning af allt fler och fler i ämnet afgifna motioner, framlagt skrivelseförslag med till en början temligen bestämdt uttalade åsikter. Men äfven dessa förslag föllo. Deremot hafva samtidigt yrkandena från representationens sida på förändringar icke minskats, utan tvärtom blifvit allt talrikare. Utskottet har då icke haft annat att göra än att från de föregående förslagen plocka bort alla de omständigheter, som utgjort hinder för deras antagande, för att sålunda kunna få ett förslag, som hade någon utsigt att gå igenom. Hvarföre hafva nu alla dessa mera bestämda förslagen till frågans lösning icke vunnit Riksdagens bifall? Om vi allvarligen fråga oss hvarföre t. ex. frågan om försäljningsafgifternas afskaffande fallit, så måste vi väl tillstå, att detta har skett icke derföre, att man allmänt hyste den öfvertygelsen att dessa afgifter borde kvarstå, utan derföre, att man icke visste huru man, om desamma borttoges, skulle ställa till med försäljningsrättigheternas utdelande, eller icke i allmänhet tilltrott sig att kunna rätt bedöma alla följderna af en sådan åtgärd. Är icke

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

*Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Foits.)*

då denna fråga förtjent af en utredning, bättre än som af Utskottet kunnat åstadkommas? Befriadt från alla bestämmande eller inskränkande vilkor, är ock det nu, efter sju års fåfänga arbeten, afgifna förslaget så oskuldsfullt, att man ogeneradt synes kunna antaga detsamma. Möjligen skall det för regeringen förorsaka besvär, men representationen bör väl ej tveka inför ett dylikt förslag. Det går väl ändock icke an att oupphörligt slå döförat till för den opinion i denna fråga, som allt mer gör sig gällande inom landet. Låt vara att deri finnes öfverdrift och svärmeri. Deri finnes dock äfven sanning, fosterlands- och människokärlek. Och det kan icke vara riktigt handladt af representationen att alldeles icke lyssna till dessa stämmor, derföre att man icke kan komma öfverens om den grund, på hvilken en lösning af frågan skall byggas. För min del drager jag icke i betänkande att besvara Kongl. Maj:t med frågans utredning. Denna utredning är naturligtvis icke lätt. Jag föreställer mig att den skall komma att tillgå på det sätt, att Kongl. Maj:t tillsätter en komité af sakkunnige män från olika delar af landet och af olika samhällsklasser. Denna komité får granska alla de förslag, som dels här inom representationen framkommit och dels inom komitén sjelf kunna blifva väckta. Och då är det väl möjligt, att om denna komité sjelf kommer till något resultat, åsigterna äfven inom representationen skulle kunna enas. Åtminstone ligger det väl ingen fara uti att göra försöket. Om det vore Riksdagens grundlagsenliga rätt att sjelf tillsätta en sådan komité, är jag fullt förvissad om att Riksdagen icke skulle draga i betänkande att vidtaga denna utväg för frågans lösning.

Nu har emellertid Riksdagen icke en sådan rätt; och man kan icke nå målet på annan väg än genom att vända sig till Kongl. Maj:t, och hvarigenom Riksdagen äfven för denna fråga kunde få litet lugn, och sjelfva författningen få vara någon tid i fred. Detta oupphörliga lappande, täljande och tummande på författningen har hvarken hjälpt upp densamma eller bidragit till att gifva henne den styrka inom allmänna omdömet, som en sådan författning kanske mer än andra bör ega. Det är dessa skäl, som bestämt mig för att biträda det ifrågasatta skrivelseförslaget. Jag anhåller nu att få till bemötande upptaga några yttanden, som här blifvit under öfverläggningen fälda. Den förste ärade talaren, från Jemtland, talade om de stora inskränkningar i försäljningsrättigheterna, som i allmänhet ega rum, och jag instämmer fullkomligt med honom deri, att denna skarpa inskränkning i försäljningsrättigheternas utdelande, som i många delar af landet förekommer, är rent af skadlig; men efter den erfarenhet jag har om saken, utgör detta en brist i sjelfva tillämpningen af lagen. Men äfven detta torde blifva föremål för utredning och betänkande af en komité sådan som den ifrågasatta, och derföre ingalunda kunna anföras *mot* förslaget.

En annan talare, som jag tror kom till det resultat att yrka återremiss — utan att likväl uttala i hvad syfte — ville att en lika beskattning skulle läggas på allt brännvin, och att en rättvis

fördelning af bränvinsmedlen skulle ske. Men, mine Herrar, det var just på denna omständighet, som frågan vid förra riksdagen föll, och det är derfore som Utskottet nu undvikit att vidröra denna del af frågan. och jag tror för min del det vara bäst att icke i detta skrifvelseförslag inblanda en penningefråga, hvarigenom frågan komme att neddragas från den höga ståndpunkt, den eljest kunde innehafva.

En annan talare på hallandsbänken skilde riktigt mellan lagstiftning och lagskipning — två begrepp, som här i landet ofta i petitioner m. m. dylikt sammanblandas. I ett afseende ber jag dock få korrigera honom. Han ansåg, att de väckta motionerna äsyftade att erhålla fri försäljning; detta är orätt, ty det finnes ingen af dessa motioner som vill hafva fri försäljning, utan det heter endast att försäljningen bör vara fri från all afgift, och hvilket tydligen är något helt annat. Hvad nu sjelfva ordet "fri försäljning" vidkommer, har detta ord ofantligt elastiska gränser; försäljningen kan vara fri och det oaktadt lagbunden, likasom, Gud ske lof, ett samhälle kan vara fritt, men på samma gång lagbundet. Dessutom är det icke alldeles gifvet, att dessa vid denna riksdag väckta motioner skola utgöra de grunder, hvarefter komitén skall arbeta; ty i sådant fall hade väl detta i skrifvelsen uttalats. Skulle Kongl. Maj:ts regering åtminstone i den närmaste framtiden inkomma till Riksdagen med ett förslag, innefattande fullt fri försäljning, gissar jag, att ett sådant förslags öde vore ganska snart afgjort.

Representanten från Upsala ville att vi skulle slagta Thors bockar ända till dess frågan blef mogen. Det kan likväl hända -- i fall något på denna väg kan vinnas — att mognandet kommer att ske rätt sent. Mig förefaller det som om frågan verkligen icke kan sägas vara alldeles omogen att företagas till behandling, och dessutom, om något felas i mogenhet, torde väl mognandet kunna påskyndas genom en sakrik utredning, som väl af en komité borde kunna åstadkommas. Talaren erinrade vidare om, att successiva förbättringar kunde fortfarande vidtagas i vår bränvinslagstiftning, paragraf för paragraf; vi hade redan förekommit salningen menade han; men i detta fall tror jag icke att man synnerligen lyckats, den går nog för sig i alla fall. Han talade om att vi vidtagit ändringar i åtskilliga andra paragrafer och vidrörde dervid de ändringar, som förestå i fråga om inskränkning i utskänkingsrätten på söndagarne samt slutade med att bjuda oss på thévatten på Hasselbacken. Denna fråga förekommer emellertid om några dagar, då det torde vara tid att till densamma återkomma. Samme talare ansåg vidare frågan om vinstfördelningen vara så svår, att man icke skulle våga upptaga densamma i skrifvelseförslaget. Ja, att frågan är svår har Utskottet fått erfara; ty hvarje gång vi hafva framkommit med densamma, har den fallit, men skulle det kunna ligga någon fara i att söka utredning äfven i denna del af frågan? Kan en sådan utredning mån tro icke blifva rättvis och billig, om den kommer från en komité af sakkunnige män? Blir den mindre giltig, sedan vederbörande blifvit i frågan hörde, eller fruktar man för denna ut-

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

redning? För min del må jag tillstå, att jag mera än denna utredning fruktar för det fall, att Riksdagen skulle tröttna på frågan och lösa den på ett knapphändigt sätt, hvilket ju låter sig tänka. Jag har varit intresserad äfven för denna frågas snara lösning just därför, att en sådan lösning ej skall blifva allt för svår; ty för hvarje år densamma undanskjutes, skola svårigheterna i detta hänseende ökas genom det hastigt växande missförhållandet emellan de inflytande försäljningsafgifterna inom de särskilda länen.

En ärad talare, hvars ord väger mycket i denna fråga och hvilken af mig högt aktas, slutade sitt anförande med uttalande af sitt tvifvel huruvida, derest Riksdagen nu icke kunde blifva enig, sådant skulle komma att inträffa, när Kongl. Maj:t en gång framlade det äskade förslaget. Men, mine Herrar, den omständigheten att Kamrarna icke kunna komma öfverens *nu* beror deraf, att Bevillnings-Utskottet icke kunnat åstadkomma en så fullständig utredning, som behöfdes för att samla en opinion i denna fråga. Man kan icke mera begära af Utskottet, som jemväl har många andra frågor att behandla, än hvad det gjort. Att deremot en fullständigare utredning, än den Utskottet förmått ävåbringa, skall genom af Kongl. Maj:t utsedde sakkunnige män komma till stånd, är enligt min åsigt otvifvelaktigt.

Vid sådant förhållande, och då en dylik utredning väl kan gagna men ingalunda skada, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Carl Aron Jönsson: På sätt Herrarne kunna finna af min vid betänkandet fogade reservation, har jag i densamma i få och korta ordalag angifvit skälen för denna min reservation. Jag har nemligen der yttrat, att då jag denna gång icke funnit i något afseende mera talande skäl för ett skrifvelseförslag till Kongl. Maj:t, än som under föregående riksmöten vid behandlingen af förevarande ämne varit fallet, så har jag icke heller kunnat biträda ett så naket förslag, som det nu föreliggande. Vid frågans behandling inom Bevillnings-Utskottets första afdelning föll frågan temligen allmänt igenom, därför att detta förslag icke bestämdt angäfvit hvad som borde åtgöras, eller en tillfredsställande grund för en ny bränvinslagstiftning; men i plenum upptogs frågan å nyo, och genom votering bifölls skrifvelseförslaget, ungefär liknande det, som af Första Kammaren under förlidet års riksdag antogs, men sedermera icke lyckades tillvinna sig Riksdagens bifall.

Jag får upprigtigt bekänna, att jag anser det icke vara Riksdagen värdigt att framställa ett dylikt förslag, som icke på ringaste sätt uttrycker den rigtning, i hvilken det från Kongl. Maj:t förväntade förslaget må blifva utarbetadt. Man har emot en sådan antydan inom Utskottet uttalat den åsigt, att några särskilda grunder för den nya lagstiftningen icke borde angifvas, emedan frågan då komme att falla inom Kammaren; och har man dervid åberopat den omständighet att, då man förut sökt bygga på en dylik basis, har Riksdagen till hvarje sådant förslag sagt nej.

Man har vidare inom Utskottet och Riksdagen förklarat, att i fråga varande förslag vore oskyldigt, samt att det kunde lända till nytta att få frågan behörigen utredd. Jag medgifver också detta, men på samma gång anser jag att Riksdagen bör framlägga ett positivt förslag i detta hänseende, ty hvilken annan ledning i fråga om bedömande af Riksdagens uppfattning skulle väl regeringen i annat fall kunna hafva, än diskussionsprotokollen öfver de i ämnet förut framställda förslag, och dessa hafva ju, som vi veta, alla fallit. Jag betviflar ingalunda, att det nu ifrågasatta skrifvelseförslaget skall komma att till Kongl. Maj:t ingå och jag betviflar icke heller att regeringen skall tillsätta en komité, sammansatt af personer med sakkännedom och vilja att göra något för att åstadkomma en sakrik utredning; men jag tror också att denna utredning bör gå i den riktningen, att det förslag, som nämnda komité må komma att afgifva, skall grunda sig på borttagandet af försäljningsskatten, aflösning för kommuner, landsting och hus-hållningssällskap o. s. v. Förklarar man åter icke i det underdåniga skrifvelseförslaget hvad man vill, så är jag fullt öfvertygad derom, likasom det ock hittills blifvit till fullo bevisadt, att Riksdagen skall till hvarje förslag, som från Kongl. Maj:t kan varda för densamma framlagd, vägra sitt bifall.

En talare på helsingborgsbänken påstod, att när man ingenting vill, så kan man icke heller något åstadkomma. Bevillnings-Utskottets och denna Kammares ledamöter hafva vid denna riksdag likasom förut fått uppbära dylika tillvitelser; men jag ber i detta hänseende få hänvisa till de förhandlingar, som vid sammanträdet under förlidet år egde rum i denna Kammars lokal. Jag är fullt förvissad om, att af alla dem, som besökte nykterhetsmötet, var det ingen som rest dit utan afsigt att befrämja nykterhetens sak; men huru lyckades man väl deri? Jo, resultatet blef ett "nonsens". Detta må tjena Riksdagen som ett ganska godt stöd för uttalande af den åsigt, att man icke heller nu bör till Kongl. Maj:t aflåta ett så beskaffadt skrifvelseförslag, som det föreliggande. Samme ärade talare nämnde också att Riksdagen, äfven om detta skedde, icke vore bunden af denna skrifvelse i afseende på det förslag, som Kongl. Maj:t komme att afgifva. Detta är dock ett sätt, som jag för min del ingalunda kan gilla, och protesterar jag derföre mot hvarje skrifvelse, deri Riksdagen icke bestämdt uttalar sina önskningsar; ty det är en skam för Riksdagen att på detta sätt förkasta hvarje förslag, som regeringen, på Riksdagens egen begäran, till dess pröfning framlägger. Bättre då att någon skrifvelse icke alls aflåtes.

Jag skall icke vidare upptaga Kammarens tid, ty jag anser, att här har ordats tillräckligt i denna fråga. Jag vill endast säga, att den nu gällande författningen, hvilken jag har i min hand, i och för sig är en utmärkt författning, men att den icke så som sig bör efterlefves samt att detta är kommunalstyrelsernas m. fl:s fel. Så hafva vi t. ex. nyss hört den ärade talaren från Jemtland uppgifva, att man icke sällan på allmänna vägarne påträffar lönkrögare, försedda med bränvinsankare och bedrifvande

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Om revision
af brännvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

oloflig försäljning. Om kommunalstyrelserna inom de särskilda orterna gjorde sitt bästa för beifrande och hämmande af dylika oordningar, så skulle behovet af någon ny författning i detta ämne icke behövas.

Jag yrkar afslag å Utskottets hemställan.

Herr Wieselgren: Den siste talaren yttrade, att det blifvit nog taladt i denna sak. Jag instämmer med honom i detta hänseende och skulle icke hafva begärt ordet, om jag icke dels vere representant för detta Göteborgs samhälle, hvilket under denna diskussion blifvit så många gånger omnämndt, och dels äfven af det namn, jag bär, känt mig uppfordrad att särskildt i denna fråga uttala mig.

Jag ber då först och främst att få inlägga min protest mot den ringaktning man här visat mot de grunder, på hvilka 1855 års författning i förevarande ämne är byggd. Jag tror för min del att dessa grunder, som icke obetänkt utan efter en lång pröfning fingo sitt uttryck i berörda lagstiftning, varit och äro goda och riktiga, för så vidt de åsyfta att, genom varans fördyrande och inskränkning i tillfallena till densammes åtkomst, befrämja nykterhetens sak; jag är öfvertygad, att man just på dessa grunder bör bygga vidare, och denna min öfvertygelse vidhåller jag, oaktadt man här invändt att försök i detta afseende icke hjälpt. Jag medgifver visserligen att försöken icke hjälpt *till fullo*; men detta kan bero dels på den omständigheten, att de i nämnda systemål vidtagna åtgärderna ej varit tillräckligt kraftiga, och dels derpå, att då, såsom af den ärade talaren på upsalabanken påpekades, denna fråga har icke blott en ekonomisk, utan äfven en sedlig sida, man *ensamt* genom lagstiftningsåtgärder omöjligen skall hafva kunnat nå de mål, man åsyftar. Af föreliggande betänkande kunna Herrarne finna, att verkningarne af den nya brännvinslagstiftningen under de första åren af dess tillvaro voro rätt betydande, men att de sedermera blefvo mindre och mindre. Ja, mine Herrar, det var också en för åstadkommandet af dessa lagstiftningens verkningar dittills betydande faktor, som vid samma tid blef mindre och mindre, nemligen det nykterhetsnit, som yttrade sig i ett oförtröttadt och människovänligt arbete på den enskilde individen i rent sedligt syfte och med rent sedliga vapen. Den starka agitation i denna riktning, som före nyssnämnda tid egde rum inom hela landet, slappades och dog kort efter det 1855 års lagstiftning kommit till stånd, och det var då icke underligt om, med upphörande af sträfvandena och arbetet på detta enskilda område, jemväl verkningarne af lagstiftningen, den enda faktor, som återstod, skulle förminska.

Jag måste emellertid bekänna, att jag varit mycket tveksam, huruvida jag skulle med min röst befrämja Utskottets föreliggande förslag. Jag har tvekat på den grund, att jag temligen väl insett, att under detta förslag ligger en önskan och en förhoppning, som jag icke kan dela och som går ut på att sammanslå de afgifter, hvilka nu ligga på tillverkningen och försäljningen af

bränvin. För min del tror jag icke, att resultatet af en sådan sammanslagning skall blifva gynnsamt; och jag vågar öppet uttala denna min mening, ehuru jag visserligen icke är blind för att man här skall möta mig med det odiösa inkast, som förut uttalats, och som hänvisar på det "klara" uti att stadskommunerna och i synnerhet Göteborgs samhälle, som, på sätt en ärad talare upplyst, draga så enorma inkomster af dem jemlikt nu gällande lagstiftning tillförsäkrade "privilegier", skola vara emot en ändring i nu bestående förhållanden. Det är icke min mening att ingå i någon djupare pröfning af frågans nu berörda del; jag vill endast erinra, att då, enligt den allmännaste om än icke den vackraste uppfattningen, önskningarne om afgifternas sammansläende utgå från en känsla af missunsamhet hos de kommuner, som af berörda afgifter få litet eller intet, emot dem, som deraf åtnjuta en betydlig inkomst, det måhända icke är så visst, att icke dessa många af förra slaget, hvilka väl en gång skola komma att gifva utslag i frågan, skola blifva ganska besvikna i afseende å det resultat, som de hoppats ernå genom vinnandet af sitt föresatta mål. Man har ju nemligen med det önskade sammansläendet af afgifterna alltid förknippat fordringen att bränvinsförsäljningen dädanefter skulle vara fri — men icke i den mening, att hvem som helst derefter skulle ega rättighet att försälja spritdrycker, utan så, att åt hvarje kommun uppdroges beslutanderätten *om, i hvad mån och åt hvem* försäljningsrätt derinom skulle medgifvas. Nå väl, hvad skall här af blifva följden? Skall icke inträffa, att en kommun beslutar inom sitt område hafva sådan försäljning, under det deremot *en annan* beslutar motsatsen; och, utan att fästa mig vid det oangenäma beroende, i hvilket grannkommuner härigenom, i fråga om framgång af sina möjliga sträfvanen för åstadkommandet af en bättre sedlighet, skola komma till hvarandra — huru skall man kunna undvika återframkallandet af det nu öfverklagade ekonomiska missförhållandet, att nemligen en kommun på grund af tillåten försäljning "på ett eller annat sätt förtjenar", under det deremot *en annan*, genom att förbjuda försäljningen, går i mistning om en större eller mindre, direkt eller indirekt inkomst?

Jag vill emellertid icke vidare fortsätta en granskning af dessa åtrådade förhållanden, då sådant väl ännu kan sägas vara för tidigt; men jag har dock velat hafva min åsigt i detta stycke i protokollet förvarad. Och öppet förklarar jag, att om jag icke nu motsätter mig det af Bevillnings-Utskottet framlagda förslaget så är det emedan jag hyser den fasta förhoppning, att blifvande komiterade och öfrige vederbörande, som få sig anförtrordt att föreslå för sedlighetens befrämjande nödiga ändringar i den lagstiftning, hvarom här är fråga, icke skola befatta sig med experiment för uttinnande af "nya grunder" därför, utan att de skola till fortfarande begagnande rekommendera den redan lagda grunden. Jag har derjemte också ett *särskildt* skäl att med min röst medverka till antagandet af Utskottets förslag, det nemligen att jag icke vill bidraga att qväfva en af så många, så länge och så lif-

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

ligt önskad lifsyttning af svenska Riksdagen i en verklig lifsfråga för vårt folk.

Herr Rundgren: Sedan Första Kammaren bifallit föreliggande förslag till underdånig skrifvelse, beror det nu endast af denna Kammare, om frågan skall falla eller icke. Det är därför, enligt mitt förmenande, angeläget att undersöka, huruvida det ligger någon sanning i det påstående, som här afgifvits, att denna skrifvelse är betydelselös. Förhåller det sig nemligen så, då är det ju gifvet, att det icke kan vara skäl att densamma bifalla. Men om man rätt undersöker innehållet af detta skrifvelsförslag, så torde det tvärtom kunna sägas vara af den allra största vikt, emedan nemligen frågan gäller, huruvida, sedan många orter inom vårt land till Kongl. Maj:t ingått med petitioner derom, att Kongl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för hämmande af rusdryckers missbruk, denna Kammare, hvars medlemmar utgått från de kommuner och församlingar, hvarifrån dessa rop hörts, äfven skulle vilja inför Kongl. Maj:t frambära en petition i denna fråga. För min del anser jag det vara ett moraliskt tvång för mig -- och jag tror att större delen af Kammarens ledamöter hafva en härom likartad uppfattning -- att, då Utskottet nu stannat vid förslaget, att hos Kongl. Maj:t begära att genom lagstiftning må kunna åstadkommas en än kraftigare motverkan af rusdrycker, icke genom ett afslag å ett sådant skrifvelsförslag uttala den åsigt, att i lagstiftningsväg intet vidare bör göras. Här är å ena sidan anmärkt, att lagstiftningen egentligen ingenting kan uträtta, emedan man å andra sidan tydligen ådagalagt, att det är just på laggstiftningsväg som vi kommit till ett bättre tillstånd, än det före år 1855 års lagstiftning rådade.

En talare har visserligen yttrat, att dryckenskapen icke tilltagit, men deremot är redan anmärkt, att de förhållanden, han omförmälde, och hvilka vittnade om dryckenskapens allmänlighet, tillhöra den tidpunkt, som låg före år 1855. Klart är nemligen, att om man vill göra sig reda för huru vida dryckenskapen tilltagit eller icke, bör man jemföra förhållandena, sådana de blefvo genom 1855 års förordning, under den första tiden efter år 1855 och tillståndet för närvarande, och då, jag vågar påstå det, skall ingen inom denna Kammare förneka, att på senare tiden, både till följd af välståndet och andra förhållanden, superiet tilltagit. Då det nu är visadt, att lagstiftningen en gång, nemligen för 22 år sedan, kunnat något uträtta, bör man icke betvifla, att lagstiftningen jemväl i närvarande tid kan utföra ett godt värf. Jag för min del instämmer helt och hållet med den förre ärade talaren, att bote- och hjälpmedlet icke är att söka i ett sammansläende af tillverknings- och försäljningsafgifterna, med ett ord genom att rubba de nuvarande grunderna för bränvinets beskattning, utan deri att man gör lagstiftningen i så måtto verksammare, att man jemväl från lagskipningens och laggstiftnings sida framkallar en större förmåga att vaka deröfver, att författningen icke eluderas. Deri ligger svagheten för närvarande,

att så många utvägar finnas att eludera densamma. Exempelvis kan jag anföras, att då man i det stift, jag tillhör, på en trakt af detsamma inom åtskilliga socknar beslutat att icke tillåta bränvinsförsäljning, har man funnit sig gäckad i sina bemödanden derigenom, att en närbelägen socken begagnat detta såsom ett tillfälle för sig att ensam draga fördel af bränvinsförsäljningen. Detta är blott ett exempel, men utan tvifvel äro både för regeringen och de män, som få sig anförtrordt att behandla detta viktiga ämne, många flera, dylika fall kända, hvilka kunna föranleda en lag, mera betryggande än den nuvarande. Då tiden är långt framskriden, så, ehuru mycket vore att säga, har jag blott velat uttala, att mig synes angeläget och nödvändigt vara, att en opinion i frågan från Kammarens sida uttalas. Ty då från en mängd landsorter petitioner ingått med begäran om att söka genom lagstiftningens motverka bränvinssupandet, så kan det icke anses betydelselöst, om Riksdagen jemväl understödjer detta, utan tvärtom af den största betydelse. Jag tillstyrker därför bifall till Utskottets förslag.

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Herr Abr. Rundbäck: Sedan så många talare yttrat sig, och då tiden är långt framskriden samt så mycket behjertansvärdt blifvit sagdt, borde jag kanske icke hafva uppträdt. Jag skall åtminstone fatta mig kort. Jag anser det dock vara en skyldighet för hvarje representant, att han uttalar sin ställning i denna viktiga fråga, deri från flera landsorter tusentals fosterlandsälskande män framburit sina bekymmer för tronen, bekymmer, hvari än flera mödrar och hustrur instämma. För den skull vill jag i korthet tillkännagifva, att jag på det varmaste önskar tillstyrka aflåtandet af den underdåniga skrifvelsen. Jag skulle visserligen kunna önska, att denna skrifvelse innehölle några bestämda grunder utöfver de allmänna ordalag, hvari det framlagda skrifvelseförslaget är affattadt, men jag vet väl, att Utskottet haft svårt att komma längre, och jag är detsamma tacksam för att det kommit med förslaget sådant det är. Jag är dessutom öfvertygad om, att med den öfverblick regeringen har öfver förhållandena och med sitt intresse för folkets väl, densamma icke skall gifva åt frågans utredning och åt sina förslag i ämnet en alltför trång och snäf omkrets.

Och, mine Herrar, sedan, såsom den siste talaren nämnde, folket ropat på hjälp från lagstiftningens sida, sedan Första Kammaren bifallit skrifvelseförslaget, går det knappast an, att Andra Kammaren säger ett blekladgt nej dertill.

Det kan icke nekas, att dryckenskapslasten är stor inom vår nation, och att den under de senare åren tillväxt på ett betänkligt sätt. En dansk, som för icke länge sedan vistats någon tid i Sverige och vid återkomsten till fäderneslandet tillfrågades: hvarmed roa sig svenskarne på lediga stunder, svarade derpå: de supå. Och den, som litet sett sig omkring, eller åtminstone flygtigt besökt dessa ställen i Stockholm, der tillfälle att supå finnes beredt för dem, som vilja supå, måste medgifva att förhållandet i

*Om revision
af bräncins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

verkligheten är sådant, dansken uppgifvit. Jag erkänner visserligen, att detta drag hos vår nation, denna ovana, som vi ärft efter våra fäder, bäst motverkas genom moraliska medel: genom stigande upplysning, genom sorgfällig vård i sedligt och religiöst hänseende samt genom personlig inverkan i lära och föredöme af alla ädla män och qvinnor; men jag tror dock, att något kan göras äfven på lagstiftningens väg. Beviset härför ligger i den omständigheten, att 1855 års förordning gjort mycket godt: och gå vi fortfarande framåt i samma riktning, försöka vi täppa till alla kryphål, som finnas, för förordningens eluderande, samt vidare utveckla de grundsatser, som deri finnas intagna och hittills visat sig välsignelsebringande, så skall man utan tvifvel slutligen komma till ett godt resultat.

Särskildt vill jag fästa uppmärksamheten på en sak, nemligen att man bör försöka, om icke fullkomligt upplösa, så dock åtminstone lossa på det okristliga förbund, som inom kommunerna för närvarande eger rum mellan dryckenskapsbegäret och egennyttan. Kommunerna hafva visserligen icke något känsligt samvete, så att det torde möta svårigheter att i detta afseende kunna komma till ett resultat, men något måste väl kunna göras, och detta, huru litet som helst, skulle hjälpa betydligt.

Jag vill icke vidare upptaga Kammarens tid. Jag vill endast på det varmaste rekommendera den föreslagna skrifvelsen till bifall af Kammaren.

Herrar *Jan Magnusson* och *P. E. Andersson* förenade sig med Herr *A. Rundbäck*.

Herr *Treffenberg*: Mitt förnyade uppträdande i denna fråga är föranledt af min önskan att i någon mån försvaga intrycket af Herr *Rydins* påstående derom, att "salningsfrågan" skulle blifvit löst genom 1874 års lagstiftning — så vidt nemligen detta påstående tog djupare skruf inom Kammaren. Detta påstående visar, att Herr *Rydin* är temligen obekant med förhållandena åtminstone inom det län, jag tillhör; och jag skall taga mig friheten att i detta hänseende meddela Kammaren några få upplysningar.

Sedan jag kort efter mitt tillträde till mitt nu innehafvande embete under resor i länet och i öfrigt genom inkomna ransakningsprotokoll och rapporter från kronobetjeningen gjort mig förvissad derom, att det icke var synnerligen väl bestådt med nykterheten inom länet — jag är dock härvid synnerligen glad att kunna instämma med Herr *Farup* deri, att denna anklagelse icke gäller den bofasta jordbrukande befolkningen, som i allmänhet förhåller sig nyktert, utan de stora arbetareskaror, som äro anställda vid sågarne, lastageplatserna och flottningarne — samt sedan min erfarenhet från Riksdagen äfven bibringat mig den öfvertygelsen, att man om tillståndet i Norrland i detta hänseende egde en ganska ofullständig kännedom, och att de upplysningar, som härom lemnades, ofta ansågos misstänkta, så ansåg jag mig icke kunna lägga armarna i kors, utan trodde mig skyldig att

åtminstone försöka åstadkomma en tillfällig utredning af det *faktiska tillståndet* inom länet för att, stödd på denna utredning, hos Kongl. Maj:t göra underdänig framställning om initiativ från regeringen i ändamål att få bestämmelserna i gällande lagstiftning rörande bränvin samt vin och öl skärpta. Men jag ansåg tillika att, så vidt en sådan framställning skulle vinna tillbörligt afseende, den jemväl borde vara understödd af sjelfva befolkningens i länet uttryckligt tillkännagifna önskan derom, att en sådan skärpt lagstiftning måtte komma till stånd. I sådan afsigt utfärdade också länsstyrelsen en kungörelse och uppmanade i densamma samtliga kommuner och äfven pastorerna inom församlingarne samt anbefalde kronofogdarne och länsmännen, att till länsstyrelsen inkomma med utlåtanden angående tre frågor af följande beskaffenhet, nemligen: 1:o huruvida stadgandet att göra rättigheten till mindre partihandel med bränvin beroende af särskildt tillstånd visat sig verka till minskning i förbrukningen af bränvin i allmänhet och särskildt till hämmande af missbruket med bränvin; 2:o huruvida den landthandlare medgifna rätt att till afhemtning försälja bränvin, vin och maltdrycker visat sig leda till missbruk af dessa drycker samt till deraf föranledda oordningar; samt 3:o huruvida det anses önskvärdt att till förekommande af dessa missbruk och oordningar landthandlare förbjudas att handla med bränvin, vin och maltdrycker. Utlåtanden rörande dessa frågor hafva sedermera inkommit från samtliga kommuner, samtliga kronofogdar och länsmän och en stor del af herrar pastorer. Då nu emellertid frågan om de åtgärder, som borde vidtagas för inskränkande af den landthandlare förut medgifna rätt att tillhandahålla bränvin, vin och öl, egentligen icke för stunden föreligger, och densamma i viss mån afgjordes under sistlidet års riksdag, så inskränker jag mig här till att meddela Kammaren i korthet innehållet af kommunernas och de publika myndigheternas svar på den första af de framställda frågorna, eller den, huruvida stadgandet att göra rättigheten till mindre partihandel med bränvin beroende af särskildt tillstånd visat sig verka till minskning i förbrukningen af och missbruket med starka drycker. Herrarne skola dessutom framdeles och, såsom jag hoppas, inom icke så lång tid, ifall frågan intresserar, komma i tillfälle att erfara de intryck, dessa svar lemna, emedan det är länsstyrelsens afsigt att befordra dem allesammans till trycket. Redan nu kan jag dock upplysa, att det är mycket svårt att få en bestämdt klar inblick i verkningarne af den nya bränvinslagstiftningen, emedan både kommunernas och de publika myndigheternas svar utfallit särdeles skiftande. Många af dessa utlåtanden gifva sålunda vid handen, att tillståndet inom ordena för närvarande är likadant som det var före den sista förordningens utfärdande. Inom andra kommuner har man sagt: det är visserligen sant, att en minskning i förbrukningen af och missbruket med rusdrycker numera eger rum, men denna minskning har icke sin grund i den förändrade bränvinslagstiftningen, utan i den minskade arbetsförtjenst, som varit en följd af de nedgående konjunkturerna i trävarurörelsen. Och åter-

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

igen på andra ställen säger man, att en minskning väl skett i förbrukningen men icke i missbruket. I flera af dessa utlåtanden antydes derjemte, att den s. k. "salningen", långt ifrån att hafva blifvit inskränkt genom den förändrade lagstiftningen, i stället tagit ökad fart, likasom och lönkrögeriet öfverallt frodas. Och så, mine Herrar, förhåller det sig med den saken.

Medan jag har ordet, vill jag äfven yttra några ord för bemötande af Herr Rydins påstående, att lagstiftningen icke kan utträtta annat än "undanrödja frestelser till brott". Ett sådant påstående kan jag för min del icke gilla, så vida man icke dermed menar, att sjelfva straffet i sig sjelf är egnadt att undanrödja frestelserna till brott. Men äfven om jag skulle medgifva, att lagstiftningen endast kan verka derhän, att "undanrödja frestelser", är det väl ändå gifvet, att en utredning af frågan äfven ur denna synpunkt måste vara synnerligen värderik, genom de viktiga bidrag till frågans belysning, som böra kunna hemtas från främmande länders lagstiftning i ämnet, samt från de statistiska data och fakta i ekonomiskt, sedligt och finansielt hänseende, som stå i samband med denna lagstiftning. Och, jag frågar, är det väl möjligt att få en sådan utredning verkställd på annat sätt än genom en komité? Åtminstone kan icke Bevillnings-Utskottet åstadkomma den.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifali till Utskottets förslag.

Herr Gustaf Jonsson: Det torde vara öfverflödigt att vidare diskutera denna fråga, då jag tror, att en hvar redan stadgat sin öfvertygelse deri samt bestämt sig för det votum, han vill afgifva, då frågan kommer till votering. Jag vill derföre vördsam samt hemställa, att de talare, som hädanefter komma att yttra sig, måtte göra det så kort som möjligt.

För min del är jag bestämd för att med min röst biträda Bevillnings-Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Jag hör väl ropen om proposition, men frågan är sannerligen af den utomordentliga vikt, att jag derför icke kan underlåta att i densamma yttra några ord.

Sedan Bevillnings-Utskottets ärade ordförande på det mest bevisande sätt försvarat Utskottets förslag, kan det väl icke vara mycket att tillägga i frågan; och så vida skäl skola få gälla, lärar väl ingen, som åhört hans föredrag, gerna kunna rösta mot förslaget; men här har i öfrigt under diskussionen fälts några yttranden, som jag icke kan undgå besvara, helst jag icke hört dem af någon föregående talare bemötas.

Den talare, som hade ordet, då jag inkom i Kammaren, yttrade, att han ville inlägga en protest mot påståendet, att svenskarne äro sådana fyllbultar. Om någon påstode, att hela svenska folket vore supare, skulle jag protestera deremot; men nog känner denne talare, som har en stor erfarenhet af lifvet, att suparens antal för närvarande är så stort, att det behöfver förminskas.

Man behöfver t. ex. icke gå många steg på Stockholms gator

förr än man får se ett eller flera beklagliga offer för dryckenskapslasten — en åsyn, som icke kan annat än väcka sorgliga känslor i hvarje fosterlandsväns bröst.

Samme talare erkände att lagstiftningen verkat mycket godt för nykterheten, men påstod i samma andedrag, att det mål Utskottet åsyftade, nemligen att förekomma missbruket af starka drycker, icke stod att vinna genom lagstiftning. Huru detta resonnement håller tillsammans kan jag icke fatta, och jag tror knappt att talaren sjelf kan förklara det.

Vidare har man sagt, att lagarne visserligen äro goda, men att de kringgås. Hvarföre är man då så rädd för att tillsätta en komité, bland hvars uppdrag skulle ingå att tillse det lagarne blifva så fullständiga, att de ej kunna kringgås så lätt, som nu är fallet?

En talare har ordadt om, huru som 1:sta och 2:dra klassens passagerare å statens jernvägar kunde erhålla bränvin å stationerna, men att de som åkte i 3:je klassen icke kunde få sig en sup, oakadt de voro i större behof deraf, då dessa icke få åka i uppvärmda kupéer. Jag trodde icke att det här var obekant för någon, att äfven 3:je klassens vagnar äro uppvärmda, men som den talaren icke synes veta detta, har jag ansett mig böra erinra om att så är händelsen, men dermed är ock hans argument i den vägen bortfallet. Dessutom, tror talaren verkligen att det supes för litet i 3:je klassens vagnar? Då vill jag råda honom att någon gång företaga en resa i en dylik vagn, då han säkert skall få erfara, att dryckenskapslasten icke är mindre, utan snarare större der, än i de andra vagnklasserna, och att 3:je klassens passagerare få mer än tillräckligt med bränvin. Jag tror således icke att detta argument är särdeles talande; men nu, som alltid då man har en sjuk sak att försvara, får man tillgripa det sista halmsträet för att rädda sig.

Samme talare sade äfven, att ett antagande af Utskottets förslag skulle hafva till följd, att hvarje handlande, hvarje torpare eller backstugukäring skulle komma att blifva krögare. Detta är åter en af dessa öfverdrifter, som man ofta tillgriper för att försvara en ohållbar sak. Ty för att utleta en sådan följd af Utskottets förslag skall man kunna läsa särdeles väl mellan raderna; och jag vågar nästan påstå, att, hur man än må läsa, man likväl skall hafva svårt att komma till ett sådant resultat.

Man har påstått, att hvarken motionärernes eller Utskottets förslag är egnadt att befordra nykterhetens befrämjande, och sagt, att en annan väg bör väljas. Men hvilken annan väg? Den får man icke utstakad. Ser man väl, att de, som här tala om denna andra väg för hämmandet af dryckenskapen, väcka förslag om åtgärder till vinnande af detta mål? Nej, visst icke. Komma motioner från det hållet, så gå de ut på att åstadkomma lättnader i afseende på bränvinstillverkningen och försäljningen, men icke att motarbeta bränvinets missbruk.

En annan talare har med mycken tvekan förordat Utskottets förslag, dervid, som han uttryckte sig, talande för det namn han bar. Men hvarifrån härledde sig väl denna tvekan? Jo, af fruk-

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)

tan att genom sammanslagning af bränvinstillverknings- och försäljningsskatterna städerna skulle förlora de stora inkomster, de nu skörda på bränvinskonsumtionen, utan att man likväl ernådde det åsyftade målet. Här röjde det sig hvar det är som skon klämmer: man är rädd att städerna skola gå i mistning om en del af sina inkomster. För de stadsrepresentanter, som icke desto mindre oegennyttigt tillstyrkt förslaget antagande, får jag hem-bära min synnerliga tacksamhet. Man har här visserligen sagt, att städernas existens beror på bränvinet. Om ett sådant påstå-ende vore sant, då skulle jag bestämdt förklara, att en stad, som har sin existens på dryckenskapslasten, den staden är icke värd att finnas till; jag är dock öfvertygad om att de hvilat på en bättre grund, och hvad som derföre yttrats om deras existens förtje-nar ej något afseende. Att en och annan stadsrepresentant är rädd för att städerna skola gå miste om de stora bränvinsmedlen, kan jag förstå, men hvad som jag ej kan förstå, det är att äfven landsortsrepresentanter tala om faran af en sammanslagning samt derföre yrka afslag å skrifvelseförslaget. Men dessutom, detta förslag innehåller ju ingenting annat än en begäran om revision af gällande bränvinsförfattningar, i syfte att genom lagstiftningen må kunna åstadkommas ett kraftigare motverkande af rusdryc-kers missbruk. Att motsätta sig skrifvelseförslaget är sålunda. åtminstone kan jag icke se annat, detsamma som att motsätta sig åtgärder till motverkande af rusdryckers missbruk, eller, med an-dra ord, man vill hafva kvar missbruket.

Man har talat om, att Riksdagen skall säga hvad den vill. Den invändningen är emellertid så fullständigt bemött af Utskot-tets ordförande, att jag mycket väl kan förbigå densamma.

Vi återopa ofta i denna Kammare, att vi äro uttryck af fol-ket, att vi föra folkets talan. Kunna vi väl då försvara att, se-dan under långa tider tusen och åter tusen ropat till Regering och Riksdag, att något måtte göras till dryckenskapens hämmande, vi slå döförat till och helt enkelt förklara att vi icke vilja göra något! Nej, mine Herrar, låtom oss göra ett försök att besegra detta folks värsta fiende.

Man säger att det är skam att stämpla oss sjelfva såsom för-tärande för mycket spritdrycker. För min del tog jag mig vid förra riksdagen friheten påpeka den skam, man måste känna, då man i offentliga statistiska berättelser ser, hurusom tusentals menniskor årligen dö såsom offer för missbruket af starka dryc-ker. En tager i rusigt tillstånd miste om vägen vintertid och fryser i hjel; en annan träffas på annat sätt i rusigt tillstånd af olyckor. Träder jag in i en fattig koja och ser nöden i ansigtet, skall jag i 99 fall af 100 finna, att anledningen ligger i missbruk af starka drycker. Nu har Första Kammaren enhälligt utan vote-ring godkänt Utskottets skrifvelseförslag. Skulle vid sådant för-hållande Andra Kammaren, som alltid säger sig vara ett uttryck af folket, säga nej. Jag har anledning tro att bland de frågor, hvilka föreligga till afgörande vid denna riksdag, ganska få finnas, hvilkas afgörande med sådant spändt intresse afvaktas

som just denna. Vid mina besök i hembygden är det ingenting som mina kommittenter så lägga mig på samvetet som att efter bästa förmåga verka för afhjelpandet af det tilltagande superiet. Det är en fråga, som tungt trycker på svenska folket. Den måste lösas, och då jag icke kan se att lösningen kan ske på annat sätt än Bevillnings-Utskottet nu föreslagit, så tager jag mig friheten att på det lifligaste yrka bifall till Utskottets förslag.

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Herr Torpadie: Efter den långa, grundliga och uttömmande diskussion som egt rum, skulle jag missbruka Kammararens tålmod och obehörigen upptaga dess tid om jag begagnade min ytt-randerätt till annat än att förklara det jag fullkomligt instämmer i deras åsigt, hvilka anse nödvändigt att äfven på lagstiftningens väg åstadkommes ett än kraftigare motverkande af rusdryckers missbruk. Jag anhåller att med min röst få bidraga till framgången af Bevillnings-Utskottets föreliggande förslag.

Herr Berg: Då jag först läste Bevillnings-Utskottets föreliggande betänkande, var jag verkligen tveksam, huruvida jag till det framlagda skrivelseförslaget skulle lemna min röst eller icke, emedan det i allmänhet synes mig mindre lämpligt att ingå till Kongl. Maj:t med skrivelser om erhållande af lagförslag, utan att uppgifva i hvad riktning de böra gå. Jag var äfven tveksam om man skulle vinna det mål, hvartill vi alla sträfva, nemligen hämmandet af fyllerilasten, genom en lagstiftning i den riktning, hvaråt de motioner syfta, hvilka närmast föranledt Utskottets förslag; ja, till och med om ens det vackra målet på något sätt skulle kunna på lagstiftningens väg befrämjas. Då jag emellertid måste erkänna, att den nuvarande bränvinslagstiftningen från år 1855 verkat godt samt man i landet hyser allmän önskan och gör sig stora förhoppningar att genom lagstiftningens utveckling kunna verka ännu mera i den åsyftade riktningen, och då derjemte Utskottet genom det framlagda förslaget tydligen ådagalagt, att icke förrän efter noggrann undersökning och utredning kan bestämdt afgöras, om och i hvad mån det önskvärda målet på lagstiftningens väg kan vinnas och det icke kan tillkomma Riksdagen att sjelf nedsätta en komité för att verkställa den utredning, som erfordras, så kan jag icke annat än för min del instämma i den önskan, Utskottet uttalat i sitt förslag, nemligen att Kongl. Maj:t måtte taga frågan om hand och söka åstadkomma den utredning, hvarförutan icke något beslut kan i frågan fattas.

På dessa skäl instämmer jag med de föregående talare, hvilka yrkat bifall till Utskottets förslag.

Herr H. Schultz: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Till följd af frågans stora betydelse för vårt land anser jag, i synnerhet efter det anförande, Friherre Fock för en stund sedan hade, att man ej kan annat än lifligt biträda det förslag, Bevillnings-Utskottet framlagt. Det torde sannolikt icke i ringaste mån kunna förorsaka någon skada, i händelse det icke skulle lyckas

*Om revision
af bränvins-
lagstift-
ningen.
(Forts.)*

Kongl. Maj:t att framlägga ett så beskaffadt förslag till ny lag angående tillverkning och försäljning af bränvin, hvilket kunde tillfredsställa Riksdagen. Men skulle detta deremot lyckas, så borde Riksdagen känna den största tillfredsställelse öfver att hafva biträdt Utskottets nu framlagda förslag till underdånig skrifvelse i ämnet.

Här har mycket talats om städernas afvoghet mot förändring i bränvinslagstiftningen. För min del kan jag icke i fråga om den stad, jag representerar, taga åt mig denna tillvitelse, emedan vår kommun i första rummet sökt arbeta för att sedligheten tillgodoses och inskränkning i konsumtionen så vidt möjligt befordras. Vår önskan och sträfvan har ingalunda gått derpå ut att genom ökad konsumtion bereda samhället inkomst. Att, såsom här bjert blifvit framhållet och klandradt, mången provins i förhållande till andra har mycket stora inkomster genom bränvinsförsäljningsmedel, synes mig ej lämpligt, utan ligga i sakens natur. Det är tydligt att, då man företrädesvis i län med många städer sökt ordna bränvinshandeln på bästa sätt och då, såsom Herrarne väl veta, länets hushållningssällskap alltid erhåller en femtedel och landstinget i de flesta fall likaledes en femtedel af vinsten, så har ju härigenom äfven landsbygden i dessa län en ganska väsentlig fördel i ekonomiskt afseende.

Om åter andra provinser finnas, der städerna äro högst få eller der — såsom förhållandet är med två provinser — till och med blott en stad finnes, så kan väl icke lagstiftningen hafva något att förebrå sig med afseende å dem. Ty icke kan väl Kongl. Maj:t och Riksdagen besluta en särskild bränvinslagstiftning för dessa provinser.

I likhet med Herrar Wieselgren och Rundgren tror jag för min del, att på den grund, på hvilken vi nu befinna oss, bör bränvinslagstiftningen utvecklas för att man slutligen må uppnå ett bättre resultat än det, hvartill man på landsbygden för det närvarande kommit.

På dessa skäl tillstyrker jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson i Efveröd: Jag skall icke yttra många ord. Jag har hufvudsakligen begärt ordet för att protestera mot ett yttrande, som man fält om de ledamöter i denna Kammare, som satt sig mot förevarande förslag. Då icke blott en gång utan flera gånger blifvit uttalade de åsigter, att vi icke vilja förekomma det öfverklagade missbruket af starka drycker, får jag häremot nedlägga en allvarlig protest. Jag tror, att vi ifrå lika mycket för nykterheten och sedligheten som de, hvilka förorda Utskottets förslag. Men vi vilja, att Regeringen skall anvisas den väg, hvarpå hon skall gå, och vi skulle icke motsätta oss en skrifvelse, om man vill biträda våra åsigter och på samma gång uttala huru bränvinslagstiftningen skulle för det åsyftade ändamålet ordnas.

Under denna diskussion har från stadsrepresentanternes sida blifvit sagdt, att de fördelar, städerna genom den nuvarande brän-

vinslagstiftningen ega, naturligtvis icke kunna borttagas genom den reglering, som nu kommit i fråga. Från landsortsrepresentanternes sida har deremot yttrats, att detta skulle ovilkorligen blifva följden af regleringen. Det är just detta tvistefrö, som Utskottet nu vill undanrödja. I fjor, då Utskottet i sitt betänkande i denna fråga uttalade sig temligen tydligt i detta afseende, befans detta obehagligt för Första Kammaren, som strök ut hela strofen derom. Detta beteende misshagade Andra Kammaren, så att hela skrifvelseförslaget föll i denna Kammare. Nu tror man, att Första Kammarens förslag i år skall smaka bättre, då man tagit bort hvad som sålunda utgjort ämne till olika åsichter. Jag anser likväl att, om det ifrågasatta skrifvelseförslaget bifalles, Regeringen icke bör uraktlåta att äfven taga i betraktande denna del af frågan, och att, om Regeringen icke det gör, intet kan vinnas med det förslag, hon kan komma att inför Riksdagen framlägga. Jag tror, i likhet med hvad jag förra gången yttrade, att det åsyftade målet icke kan uppnås, om icke bolagen försvinna och städerna eller kommunerna icke vidare få uppbära några inkomster från bränvinshandeln, samt att kommunerna sjelfva kunna få ordna bränvinsförsäljningen utan att förnärma sedlighetens och ordningens upprätthållande.

En talare har åberopat en dansk mans berättelse om förhållandena i Sverige och superiet här. Jag vill hänvisa den ärade talaren till statistiska berättelser från Danmark, af hvilka framgå att superiet är större i Danmark än i Sverige, ehuru fylleriförseelserna och de derför bötfälda personer äro till antalet större i Sverige än i Danmark. Hvad kan orsaken till detta vara annat än att i Danmark går lagstiftningen om bränvinsförsäljningen just i den rigtning jag åsyftar. Deremot vill man här i landet göra den ännu mera motsatt den danska, ty jag föreställer mig att den lagstiftning, som man nu vill införa, skall gå i samma rigtning som den gamla och således göra den ännu mera orimlig och skadlig än den är, och som således ovilkorligen skall komma att än ytterligare befordra folket på denna väg, som man nu uppgifver vara så farlig.

Jag skulle till sist vilja gratulera städernas representanter till den förhoppning, de hysa i afseende å regeringens blifvande förslag, men jag har ingen anledning förmoda att denna förhoppning skall komma att gå i fullbordan, snarare tvärt om.

Jag fortsätter mitt yrkande om afslag.

Herr Nils Petersson: Då denna diskussion nära nog antagit form af en öppen votering, anser jag det nästan vara en pligt för hvar och en att gifva sin tanke till känna och jag ber därför att med några ord få angifva min ståndpunkt i frågan. Jag anser mig så mycket mera berättigad härtill, som jag varit med om behandlingen af detta ämne så godt som från början af den nuvarande lagstiftningen i fråga, och äfven sjelf varit motionär deruti. Jag vill då säga, att det förefaller mig, som om de Herrar, hvilka motsatt sig förslaget om skrifvelse till Kongl. Maj:t,

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

Om revision af bränvinslagstiftningen.
(Forts.)

gått mycket för långt, ty jag kan icke finna att ett sådant förslag innebär någon våda. Man har sagt, att förslaget icke uttalar hvad Regeringen bör göra, men mig synes att själfva behandlingen af denna fråga, motionerna, förra betänkanden, skrivelser och petitioner, jemte den här i Kammaren kosmopolitiska diskussion som egt rum och de särskilda talarnes yttranden böra gifva Regeringen en tillräcklig ledning för bedömande af den riktning, hvori man önskar att gå. Så mycket vill jag för min del säga, att jag önskar det Regeringen icke må sammanblanda sakens finansiella del med dess moraliska, eller den som afser att förekomma det öfverhand tagande superiet, och således icke vidtaga någon åtgärd, som kan leda till skatteförhöjning, hvartill jag tror tiden icke ännu vara inne.

Hvad beträffar frågan om att borttaga skatten å försäljningen och lägga den på tillverkningen allena, så vågar jag säga att, derest min motion vid 1860 års riksdag gått igenom, denna sak nu varit mycket lättare att ordna; ju längre man dröjer, desto svårare blifver det.

Jag vill icke gilla deras åsigt, som mena att tillståndet i landet med afseende å superiet nu är värre än det någonsin varit. Jag tror tvärtom, att en förbättring på det hela inträdt, men dermed har jag ingalunda sagt att man ingenting bör göra. Jag tror dock att Regeringen har bättre resurser att taga saken om hand, då den genom en komité af sakkunnige män kan låta utreda densamma, och är det af sådan anledning, som jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Lyth: Jag ber att få instämma med dem, som yrkat bifall till Utskottets förslag, och jag gör det så mycket hellre som jag är öfvertygad att, om Regeringen tager saken om hand, och låter utarbета ett förslag, man skall få en god grund att bygga uppå. Skulle Regeringens förslag också icke vinna Riksdagens bifall, skall det i allt fall tvinga Riksdagen att uttala sin åsigt i frågan. På grund här af ber jag att få yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr Grill: Jag vill endast hafva antecknad till protokollet att jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen propositioner dels på bifall, dels på afslag, dels ock på återremiss; och förklarade Herr Talmannen sig anse den förstnämnda af dessa propositioner hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Votering begärdes, i anledning hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på afslag, en omröstningsproposition af följande lydelse uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i Ut-låtandet N:o 6, röstar

Ja;
Den det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit Utskottets hemställan.

Omröstningen, i vanlig ordning företagen, visade 123 ja mot 43 nej; hvadan Kammaren bifallit Utskottets hemställan.

§ 3.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 11, i anledning af väckta motioner dels om upphäfvande af och dels om tillägg till 7 kap. 3 § Giftermålsbalken. *Om äkten-
skapsjäf.*

Punkten 1.

Herr *Jöns Pehrsson* hade i sin motion N:o 130 föreslagit, att Riksdagen för sin del behagade upphäfva ofvannämnde § i Giftermålsbalken, hvilket lagrum har följande lydelse:

“Vill man jäf göra mot äktenskap å sina eller annans vägnar; gifve det kyrkoherden till känna i tvänne mäns närvaro; ställe ock strax borgen hos Konungens Befallningshafvande för all skada och kostnad och tage sedan stämning till nästa rättegångstimma å den, som jäf göres emot. Finner domaren ej laga skäl dertill; böte då käranden tjugu daler och rätte upp allan skada.“

Beträffande denna motion, hade Utskottet i förevarande punkt hemställt,

att motionen måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Herr *Jöns Pehrsson* yttrade: Jag får tillkännagifva, att jag icke uppträder för att påyrka bifall till min motion, men jag vill angifva skälen för densamma och hvarför jag nu framkommit dermed. Det är nemligen just presterskapet i den församling, som jag tillhör och jemväl i grannsocknen, som uppmanat mig att göra den framställning, som min motion innehåller. Det har nemligen inom min ort inträffat förhållanden, som äro tillräckligt talande för min åsigt. Der har nemligen jäf blifvit anmälda, hvilkas behandling vid domstol räckt i åratals, i det rättegångarne derom gått ända till högsta domstolen, utan att likväl det ringaste skäl anförts för lagligheten af sådana jäfs anförande. Under tiden har det inträffat, att den ena kontrahenten ingått förbindelse med någon annan person, mot hvilken jäf icke anmälts.

Om jag nu anställer jäf på föreskrifvet sätt och lysningen inställes, hvad inträffar då? Jo efter åratals väntande på sakens afgörande i alla instanserna, så tager naturen ut sin rätt, kontrahenterne flytta tillsammans och när den tiden kommer, att af-

*Om äkten-
skapsjäf.
(Forts.)*

miljens ökande är i annalkande, och äro de ömtåliga om att deras barn skola upptagas till äkta eller i öfrigt måna om sitt anseende, då göra de, såsom jag känner ett par från min hemort hafva gjort. Detta par reste öfver till Köpenhamn och vände sig till den dervarande svenske ministern, hvilken föranstaltade om att de fingo laglig vigsel. Sedan kommo nämnde makar hem igen till min ort och när hustrun der blifvit förlösdad med ett barn, så vägrade presterskapet att kyrkotaga qvinnan såsom äkta hustru. Man vände sig då till högre myndighet och presten blef ålagd att kyrkotaga henne såsom äkta hustru, oaktadt ingen fortsatt lysning eller vigsel i fråga kommit i Sverige. Detta är visserligen ett enstaka fall, men då förhållandet är, såsom jag sagt, så är paragrafen kraftlös, men på samma gång kan den åstadkomma skada och föregelse. I det fall, som jag nämnde, inträffade till och med att menniskolif spildes, ty det framfödda fostret dog af en sjukdom, som framkallats genom det nervösa och upprörda tillstånd hvori i modren under hafvandeskapet befunnit sig.

Väl kan man säga att 3:dje § i 7 kapitlet Giftermålsbalken stadgar, att den, som vill göra jäf, skall vara skyldig att ställa borgen för kostnad och skada samt stämma saken in till nästa rättegångstimmna äfvensom vara skyldig till bötesansvar, om han ej haft laga skäl till jäfvet, men kan man väl säga att dessa stadganden innebära något verkligt korrektiv. Ett sådant förhållande som det ömnämnda kan icke uppskattas, och de ringa böter som stadgats äro ett intet för den lidelsefulla, elaka person, som af en eller annan anledning begagnar paragrafens nog omenskliga stadgande. Jag hemställer till Eder, mine Herrar, som noga öfvervägen saken, om icke det fall jag ömnämde innebär talande skäl för att ifrågavarande paragraf icke bör stå kvar i lagen. Jag har derjemte i min motion bestämdt uttalat, hvad ingen har lyckats vederlägga, att nämnda paragraf är öfverflödig äfven derför, att i lagstiftningen finnas så stränga straff för den, som ingår äktenskaplig förbindelse eller laga trolofning med mera än en person.

Hvad Utskottet sagt om att stadgandet i nämnda paragraf skulle stå i sammanhang med lysningen torde derjemte icke vara med rätta förhållandet öfverensstämmande, ty begreppet om lysningen hvilar icke derpå, att man vill lemna de personer, som dertill anse sig befogade, rättighet att göra jäf emot det ifrågasatta äktenskapet. Jag tror nemligen att lysningen har en vida högre betydelse, nemligen en förrättning, hvarigenom för den kristliga församlingen tillkännagifves, att de båda kontrahenterna ämna ingå äktenskap med hvarandra samt tillfälle gifves församlingen att till den allsmåktige uppsända sina förböner för kontrahenterna såsom äfven lysningsformuläret innehåller. Jag tror således att detta är hufvudändamålet med lysningen och icke uteslutande att gifva andra personer tillfälle att göra jäf.

Jag vill, såsom jag sade, icke hålla på att min motion blir antagen, men jag skulle lifligt önska att denna paragraf blifver borttagen och derigenom undanröjdes ett stadgande, som gjort

menniskor nära vansinniga, när de varit ömtåliga om sitt renommé och anseende. Jag vädjar till Herrarne, hvad är en lag till då den icke kan verka något. Man må nemligen icke tro, att lagen kan verka något annat, än att drifva menniskor att ingå i äktenskap i grannriket.

Hvad beträffar det, som man till stöd för detta lagrumms bibehållande anfört, om det skydd det gifver den förförda qvinnan att utöfva sin rätt emot den man, som ämnar att genom äktenskap med en annan qvinna bryta sina löften, så tror jag att man icke bör låta beveka sig af den omständigheten, ty det lärer väl ingen, som ingår i äktenskap, underlåta, att, om han förut stått i något förhållande till en annan qvinna, göra upp saken med henne för att derigenom undvika att såsom gift man blifva inkallad för domstol.

Ett annat slag af jäfsanmärkning har inträffat, jäf mot en enkling, som vill träda i äktenskap derför att afvittringen efter hans aflidna hustru efter någons åsigt icke är fullt laglig. Jag känner i min hemort en enkling, som redan hade fått lysning två gånger till äktenskap med sin tillämnade hustru, men så kom någon och gjorde en liten anmärkning emot afvittringen och följden deraf blef att lysning tredje gången icke meddelades. Emellertid hade mannen redan tagit sin trolofvade till sig och de fortforo att bo tillsammans och fingo äfven barn, men någon vigsel blef aldrig af. Detta är likväl ett förhållande, som tarvar förändring och som är ett bevis på att paragrafen är mycket skadlig.

Grefve Sparre: Det är en alldeles obegriplig förvillelse, som framkallat denna motion, och som ytterligare röjer sig i motionärens nyss gjorda framställning. Han tyckes nemligen föreställa sig, att det är denna paragraf, som tillåter framställande af jäf mot äktenskap, då det deremot i densamma förbjudes att göra jäf utan vissa försigtighetsmått. Det föreskrifves nemligen der att, om man vill jäf mot äktenskap göra å egna eller annans vägnar, skall man först ställa borgen hos Konungens Befallningshafvande för den kostnad och skada, som derigenom kan uppkomma och derefter stadgas viss tid, inom hvilken stämning skall uttagas, äfvensom böter om jäfsanmärkningen afslås och ogillas. Paragrafen afser således att hindra oloffiga äktenskap och motionären föreställer sig deremot att den gifver lof till dem.

Hvarför man här ännu har lof att göra jäf, är att man ännu icke här i Sverige infört mormonismen.

Derföre är föreskrift gifven att tre lysningar skola föregå vigseln, på det att, om någon menniska har något att invända mot äktenskapets fullbordande med vigsel, han skall få kändedom om att de båda kontrahenterna äro på väg att knyta en sådan förbindelse.

Det är för öfrigt icke heller denna paragraf, som påbjuder lysning och icke heller jäf mot äktenskap. Vill man hafva bort detta, bör man taga bort hela det kapitel i Giftermålsbalken, som talar om hinder i äktenskap.

Om äkten-
skapsjäf.
(Forts.)

Det är för att förekomma, att någon gifter sig med t. ex. sin moder, sin dotter eller någon annan redan gift person, som lysning sker, emedan allmänheten derigenom underrättas om ett sådant tilltänt äktenskap. Likaså sker lysning för att förhindra någon från att ingå äktenskap, som redan förut är gift. Vill nu motionären skydda en person att blifva utsatt för obehöriga jäf, skall han icke söka få bort det stadgande, hvars syfte just är att förekomma anställandet af obehöriga jäf. Ifrågavarande lagparagraf söker nemligen uppnå detta syfte genom att påbjuda, det den, som vill anförä jäf emot äktenskap, skall ställa borgen för den kostnad och skada, som af jäfsanmärkningen kan vållas, samt derefter till nästa rättegångstimma instämma den, emot hvilken jäfvet göres, och slutligen genom att stadga, att, om den instämmande parten förlorar målet, han skall böta och upprätta all skada. Det har visserligen förut händt, — detta är icke första gången, — att personer, som icke varit fullt hemmastadda i lagfarenheten, misstagit sig om en lagparagrafs betydelse, men *detta* misstag är nästan för befängdt.

Herr Thomasson: Då motionären icke framställt något yrkande om bifall till sin motion, och Lag-Utskottets ordförande redan uppträdt till försvar för Utskottets hemställan, har jag icke något att tillägga, utan afstår från ordet.

Herr Jöns Pehrsson: Jag faller visst icke i förvåning öfver att den ädle ordföranden i Lag-Utskottet vill hafva så många äktenskapsjäf som möjligt, ty ännu är det icke glömdt, att samme man i fordna tider, ehuru på en annan plats än denna, motarbetade att åtminstone adliga fröknar skulle få rättighet att ingå äktenskap med hvem de ville. Men att han här hånat mig för att jag framkommit med ifrågavarande förslag, deri har han orätt. Han har äfven orätt uti sitt påstående, att, om det blefve så, som jag vill, det hos oss skulle blifva månggifte likasom det är hos mormoner och dylikt. Detta tror jag icke; ty lagen stadgar stränga straff för den, som trolofvar sig eller gifter sig med flera än en. Men i det fall, som jag omnämnt, har det visat sig, att lagen, sådan den nu är, icke har makt att förekomma missbruk och om äfven med paragrafens qvarstående sådana lyckligtvis sällsynta fall af tvegifte inträffat, då är ju dock i det afseendet paragrafen maktlös, medförande ingen nytta men oersättlig skada.

Herr Torpadie: Jag är fullkomligt öfvertygad om, att den ärade motionären haft en välvillig afsigt, då han väckte sin ifrågavarande motion. Men jag beklagar, att jag icke kan finna annat än att Herr Grefve Sparre och Lag-Utskottet haft rätt i hufvudsaken, då de icke kunnat tillstyrka bifall till densamma. Det torde åtminstone för lagfarna vara tydligt, att den paragraf, hvars upphäfvande motionen afser, icke äsyftar annat än att regelbinda äktenskapsjäfven genom att bestämma den form, hvarunder de få anföras och prövas. Tager man nu bort denna paragraf,

utan att göra någon ändring i stadgandena om lysning, kommer man att hafva äktenskapsjäfven qvar utan någon förordning om sättet, hvarpå de skola anhängiggöras och pröfvas, och då tror jag blefve den sista villan värre än den första. Jag tviflar icke på att hvad motionären omtalade kan inträffa, och jag kan icke neka till att det kunde finnas skäl att höja beloppet af de böter, som lagen utsätter för de fall, att en gjord jäfsanmärkning befinnes obefogad. Men, såsom motionen var affattad, ansåg man sig inom Utskottet icke kunna göra något i den vägen. Om det kan ega något intresse att känna till den historiska utvecklingen af denna fråga, vill jag nämna, att 1686 års komité, som utarbetade det lagförslag, hvilket sedermera antogs till vår nu gällande lag, hade andra åsikter i frågan än de som sedermera blefvo gällande, ty den bestämde bötesbeloppet, i stället för 20, till 50 daler, en på den tiden högt betydlig summa. Vid förslaget behandlad vid 1731 års riksdag gjordes deremot ingen anmärkning, men sedermera blef beloppet nedsatt till hvad det nu är.

Jag tror emellertid icke att man, i fråga om förevarande motion, kan komma till annat resultat, än det, som föreligger i Utskottets betänkande, hvartill jag yrkar bifall.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, biföll Kam-maren Utskottets hemställan.

I *punkterna 2 och 3* hade Utskottet utlätit sig öfver Herr *A. J. Enanders* inom Andra Kam-maren afgifna motion, N:o 30, deruti föreslagits:

“att Riksdagen måtte för sin del besluta, att Giftermålsbalkens 7 kap. 3 § erhåller följande eller ett dermed lika syftande tillägg:

På enahanda sätt och med samma ansvarspåföljd må ock mot mans eller kvinnas äktenskapsledighet jäf kunna, då lysning icke skett, anmälas hos kyrkoherden i den församling, till hvilken den person hörer, mot hvilken jäf göres, och må fördenskull bevis om äktenskapsledighet icke utfärdas förr än åtta dagar förflutit efter det i församlingens kyrka kungjorts, att sådant bevis blifvit begärdt“.

Och hade Utskottet, i anledning af nämnda förslag hemställt *uti punkten 2*:

att Riksdagen ville för sin del antaga en förordning af följande innehåll:

Hvad i 7 kapitlet 3 § Giftermålsbalken stadgas, skall ega tillämpning på alla de fall, då jäf emot äktenskap göres; och skall sådant jäf, då lysning ej skett, anmälas hos kyrkoherden i den församling, der den, som jäfvet afser, är bosatt.

Efter föredragning af denna hemställan anförde:

Andra Kam-marens Prot. 1877. N:o 20.

Om äkten-
skapsjäf.
(Forts.)

Herr Lyth. hvilken jemte herrar Grefve *Mörner*. *Sjöbring*, *Lindgren* och *Philipsson* instämt i en af Herr *von Gegerfelt* afgifven, vid utlåtandet fogad reservation, afstyrkande Herr Enanders ifrågavarande motion: Då jag nu erhållit ordet, vill jag först nämna att, ehuru jag icke anmält någon reservation emot Utskottets beslut att afstyrka den i föregående punkt af detta betänkande omförmälda motion, så anser jag denna motion likväl icke vara af så vådlig beskaffenhet, som Lag-Utskottets ärade ordförande här sökt framhålla. Den frågan har nu emellertid fallit och då torde det icke heller vara skäl att vidare tala om den saken. Deremot har jag ansett mig böra reservera mig mot det slut. hvartill Utskottet i den nu föredragna punkten kommit, och ber jag derföre att få inför Kammaren i korthet redogöra för de skäl, som föranledt denna min reservation.

Giftermålsbalkens 7 kap. 3 § känner icke till mer än ett sätt för anförande af äktenskapsjäf, och detta är, att, då man eller qvinna genom att låta afkunna lysning tillkännager sig vara sinnad att ingå äktenskap, jäf emot detta äktenskap af den, som dertill anser sig ega befogenhet, kan anmälas hos vederbörande kyrkoherde. Men att tala om jäf emot äktenskap, innan man ännu vet om något äktenskap är ens tilltänkt, det anser jag vara temligen oegentligt. Visserligen är det sant, att den ärade motionären i sin motion talar icke om jäf emot äktenskap utan om jäf emot äktenskapsledighet. Detta är visst godt och väl, men jag tror i allt fall att det af honom och Utskottet nu föreslagna stadgande är icke allenast obehöfligt, utan äfven kan i många fall blifva skadligt. Jag anser det obehöfligt, emedan, åtminstone i den ort jag tillhör, aldrig någon klagan försports öfver nuvarande lagstiftning i ämnet, eller något behof af förändring i denna lagstiftning gjort sig gällande. Då vidare vederbörande kontrahenter ega rätt att, der de så önska, ingå trolofning inför presterskapet och få anteckning derom införd i förhörboken och då dessutom qvinna, som under äktenskapslöfte blifvit häfdad kan blifva i kyrkboken antecknad såsom mannens trolofvade eller fästeqvinna, och, i händelse mannen sådant icke medgifver, hon eger att anhängiggöra saken vid domstol och der söka upprättelse, hvarom allt äfven underrättelse skulle meddelas vederbörande presterskap, så anser jag verkligen att lagen i fråga om tryg-gande af qvinnans rätt i detta hänseende redan gjort allt hvad som kan och bör göras. Detta för att visa att det föreslagna nya lagstadgandet icke är af något trängande behof påkalladt. Men, som jag nyss sade, jag anser äfven att ett sådant stad-gande som det nu föreslagna skulle komma att i många fall verka skadligt. Hvad är det nemligen motionären åsyftar? Jo, att man hos presterskapet skulle kunna, äfven utan att lysning till äkten-skap föregått, få anföra jäf emot någon att ingå äktenskap, med skyldighet för den som anført jäf att sedan instämma personen i fråga till nästa ting, och att presterskapet skall vara skyldigt att införa en sådan anmälan i personens utflyttningsbevis. Om nu en person ämnar flytta ut till fremmande land, till Danmark eller

Amerika, så har han icke alltid så god tid att vänta, utan hans resa kan vara ganska brådskande. Då skall han vara tvungen att i sitt utflyttningsbevis få införd en dylik anmälan, som han sedan kanske aldrig kan få utstruken. Han är nemligen alls icke skyldig att, för det en dylik anmälan gjorts, stanna kvar och vänta tills saken blir afgjord och rättegången afsiutad, utan han kan mycket väl resa sin väg, och då vet man icke hur det kan gå, såsom Herr Jöns Pehrsson nyss sade. Härigenom kan uppstå mycket trassel och obehag, och min tro är äfven att ett sådant stadgande skulle komma att ge anledning till skandal och prejerier. Mången, som ville komma åt en persons börs, skulle då tänka, han betalar mig nog hellre hvad jag begär, än han utsätter sig för en dylik rättegång, eller låter uppehålla sig i sin tilltänkta resa. Och dessutom dessa hemliga förlofningar, som jag anser alltid vara skadliga för kontrahenterna, skulle, om Utskottets förslag blefve lag, allt mera och mera komma i bruk, i stället för att man borde söka arbeta på att så mycket som möjligt få bort dem. Hvad skulle man väl också kunna vinna om motionärens förslag ginge igenom? Icke tror jag att det äktenskap kan blifva särdeles lyckligt, der den ena kontrahenten tvingat den andra till förening.

Af alla dessa skäl, hvartill ännu flera skulle kunna jäggas, såsom bland annat att vi förut hafva nog med äktenskapsjäf, utan att Riksdagen behöfver stadga några nya, vill jag på det lifligaste förorda afslag å den ifrågavarande punkten, helst som Första Kammaren, efter hvad jag hört, redan afslagit den, och det sålunda icke lönar mödan att förspilla tiden med att vidare diskutera saken.

Häruti instämde Herr *Pehr Larsson* i Fohle.

Grefve Sparre: Det var visserligen icke så underligt att den ärade motionären, uti den fråga som i första punkten af detta betänkande behandlats, kunnat misstaga sig om lagens stadgande. Men att den siste ärade talaren, hvilken, såsom prest, är skyldig att vid utöfningen af sitt kall tillämpa ifrågavarande lagbestämmelser, skulle kunna göra sig skyldig till ett sådant misstag, det är mera oförklarligt. Det är precis samma förhållande med denna fråga, som med den förra. Det är, som herr Torpadie sade, icke fråga om att införa någon ny rätt att anföras jäf, utan endast att bestämma de former, som skola iakttagas af dem, som ämna, anföras något sådant. Den ärade talaren vet utan tvifvel hvad som menas med hinderslöshetsbevis. Om någon har för afsigt att gifva sig, begär han af presten i den församling, han tillhör, ett bevis derom, att han är hinderslös, att intet hinder finnes för honom att ingå äktenskap.

En särskild författning af år 1685 lemna presterna vissa föreskrifter i detta afseende. Nu är händelsen den — något som äfven upplystes inom Utskottet — att det i detta fall tillgår mycket olika. En del prester anse sig mycket bundne i sin rätt

Om äkten-
skapsjäf.
(Forts.)

att verkställa anteckningar i kyrkoböckerna och anteckna endast en ordentlig trolofning eller genom lagligt beslut stadgadt jäf, då andra deremot, i brist på gifna föreskrifter, klottra in i kyrkoböckerna en mängd jäfsanmärkningar, som alldeles icke borde derstädes förekomma. En sådan anteckning är en in-teckning i min person, som hindrar mig att ingå i äktenskap, och det är derföre lagstiftningens skyldighet att tillse, att sådana anteckningar icke lättsinnigt göras. Nu stadgar lagen: "vill man jäf göra mot äktenskap, å sina eller annans vägnar; gifve det kyrkoherden till känna i tvenne mäns närvaro; ställe ock straxt borgen hos Konungens Befallningshafvande för all skada och kostnad, och tage sedan stämning etc." Men detta lagstadgande har sålunda blifvit tolkadt, att dessa skyldigheter att ställa borgen, uttaga stämning och böta, i händelse jäfvet ogillas, endast tillämpats då lysning egt rum. Således, då det icke varit fråga om lysning, hafva presterna icke fordrat dessa vilkor, utan antecknat jäfvet i kyrkoböckerna, hvarifrån det sedermera influtit i lysningsbetyget. Det är detta, som meningen nu är att förekomma, så att anteckningar i kyrkoböckerna endast må tillåtas under samma vilkor, nemligen borgen, stämning och böter, som vid lysning. Det är således alldeles icke fråga om att införa ett nytt jäf, utan man vill hindra anförandet af jäf genom att stadga de former, under hvilka jäf få anföras och i brist af hvilka presterna icke tillåtas införa jäfvet i kyrkoböckerna. Huru är det nu möjligt att man kan misstaga sig till den grad, att, då det helt enkelt är fråga om att införa ett stadgande af uteslutande formel natur, man tror att det i sjelfva verket är ett nytt äktenskapshinder, som med förslaget åsyftas. Äktenskapshindren finnas redan stadgade i lagen. Men om presten icke är bunden af lagen i fråga om deras antecknande i kyrkoboken, så är det åt hans eget godtycke öfverlemnadt att derstädes införa hvilken anmälan om dylikt hinder som helst. Det är således å ena sidan för att skydda den enskilde mot obehöriga äktenskapsjäf och å andra sidan för att gifva presten en vägledning vid anteckning i kyrkoboken af anmälan af dylikt jäf, som Utskottets förslag framkommit. Den ärade talaren sade, att genom detta förslag skulle presten hädanefter blifva tvungen att anteckna hvarje sådan anmälan, som hos honom göres. Detta är ett misstag. Det är genom 1685 års författning, som han är underkastad ett dylikt tvång, då den nemligen stadgar att presterskapet skall i en persons utflyttningsbetyg anteckna, om han är ledig till äktenskap eller icke. Det nu framlagda förslaget afser deremot att upphäfva detta tvång.

Jag vill icke trötta Herrarne med att vara vidlyftig i denna sak, och då för öfrigt förslaget fallit i Första kammaren lönar det icke mödan att kosta många ord på detsamma. Men jag har ansett mig skyldig att redogöra för de motiver, på hvilka förslaget är grundadt, men hvilka af den ärade talaren på Gotlandsbänken blifvit helt och hållet missförstådda. Utskottet har för öfrigt i sitt betänkande vidlyftigt redogjort för dessa motiver samt derstädes påpekat, hvilken olika praxis vid tillämpningen af

nu gällande lagstiftning i ämnet flerstädes gjort sig gällande och huru åtskilliga prester något lättsinnigt införa anmälningar om äktenskapsjäf i kyrkoboken. Jag anhåller om bifall till Utskottets förslag.

*Om äkten-
skapsjäf.
(Forts.)*

I anseende till den långt framskridna tiden och då ytterligare åtskilliga ledamöter anmält sig att tala rörande det förevarande ämnet, afbröts nu öfverläggningen, för att fortsättas kl. 7 e. m., då Kammarrens ledamöter voro genom utfärdadt anslag kallade att åter sammanträda.

In fidem

Gustaf Westdahl.